

חלק ג': הסיכונים והלימות ההון

הבנקים במערכת הבנקאות חשופים למיגוון רחב של סיכונים: סיכוני אשראי, סיכוני שוק (ריבית, אינפלציה, שערי חליפין ומניות), סיכון נזילות, סיכונים תפעוליים, סיכונים משפטיים ועוד. כדי לשמור על יציבותם ולצמצם את הסיכון לפשיטת רגל, הבנקים נוקטים מספר צעדים, וביניהם החזקת הון הולם שישמש כרית לספיגת הפסדים.

בפרק זה נתאר את הסיכונים הפיננסיים (סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכון נזילות), את הלימות ההון, את התשואה המותאמת לסיכון ואת ההתפתחויות במדד "חוסן" לבחינת איתנותה של מערכת הבנקאות בארץ¹.

1. סיכון האשראי

בחלק זה ינותח סיכון האשראי – הסיכון העיקרי שאליו נחשפים הבנקים במערכת הבנקאות. הניתוח יתבצע על פי שלושה קריטריונים עיקריים: היקף תיק האשראי, איכותו וריכוזיותו.

במהלך השנה הנסקרת גדל היקף האשראי המאזני והחוץ-מאזני בשיעור מתון (לאחר מספר שנים של ירידה), ואיכות האשראי השתפרה במידה ניכרת, כפי שהתבטא בעיקר בהצטמצמות האשראי הבעייתי וההפרשות לחובות מסופקים. לעומת זאת, ריכוזיות תיק האשראי, המשתקפת בהתפלגות התיק לפי ענפי המשק ולפי לוויים בודדים, נותרה ללא שינוי מהותי לאחר שנים רצופות של ירידה.

א. היקף תיק האשראי

היקף הפעילות המאזנית והחוץ-מאזנית גדל במהלך שנת 2005. התפתחות זו היא תוצאה של גידול הביקוש לאשראי ושל היצעו – על רקע שיפור מתמשך במשק הישראלי, שהחל באמצע 2003 – ושל שיפור בכושר ההחזר של הלווים. לפירוט והרחבה בנושא ההתפתחויות בהיקף תיק האשראי (המאזני והחוץ-מאזני) ראו חלק א' בפרק זה.

ב. איכות תיק האשראי²

השיפור בסביבה הכלכלית שבה פועלת המערכת הפיננסית בישראל³ – צמיחה של התוצר, עלייה של השכר הריאלי, ירידה בשיעור האבטלה וגיאאות בשוק ההון (שבין

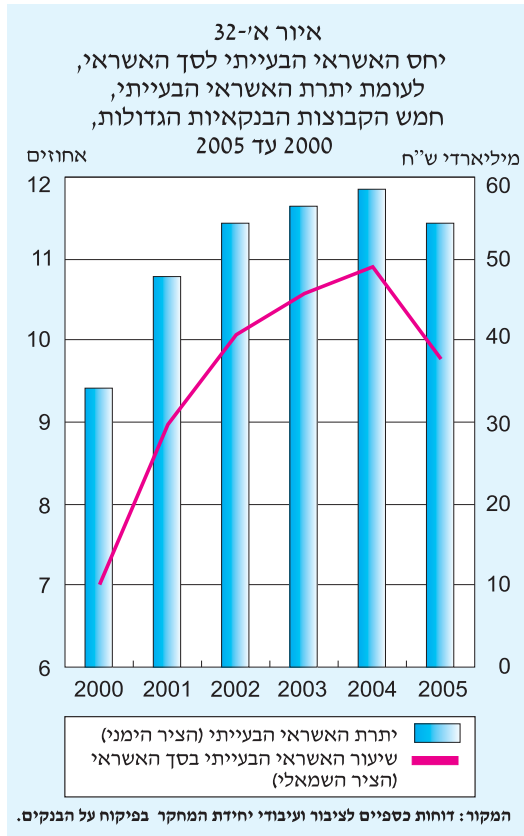
¹ הנתונים המוצגים בפרק זה מבוססים על הדוחות הכספיים של חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות שפורסמו לציבור, אלא אם כן צוין אחרת.

² ניתוח מדדי איכות האשראי בחלק זה מתייחס לסעיפים המאזניים בלבד.

³ לפירוט והרחבה בנושא ההתפתחויות המקרו-כלכליות ראו חלק א' בפרק זה.

היתר באה לידי ביטוי בהיקף הנפקות גדול במיוחד של האג"ח הקונצרניות) – לצד שינויים חיוביים בביצועים של החברות במשק⁴, השפיעו לחיוב על כושר ההחזר של לקוחות הבנקים, והשיפור החל לקבל ביטוי משמעותי ברוב מדדי איכות תיק האשראי⁵.

השינוי הבולט ביותר ניכר במשקל האשראי הבעייתי⁶ בסך האשראי שבאחריות הקבוצה, שירד בכנקודת האחוז (מ-10.9% ל-9.8%), לראשונה זה חמש שנים (לוח א'-17

ואיור א'-32). התפתחות זו נובעת משני גורמים שפעלו בו-זמנית: יתרת האשראי לציבור גדלה בשיעור של 3.3%, וסך כל האשראי המאזני ללווים בעייתיים הצטמצם בכ-7% (לוח א'-18). השינוי החיובי בממד זה מיוחס, כאמור, לשיפור הניכר בכלכלה הישראלית; עלייה בביקוש לאשראי הבנקאי לצד שיפור בכושר ההחזר של הלווים, שהוביל לירידה באשראי המסווג כאשראי בעייתי. מרבית רכיבי האשראי הבעייתי – אשראי שאינו נושא הכנסה, אשראי בפגיון זמני ואשראי בהשגחה מיוחדת – ירדו במהלך 2005 בכ-7%, 18% ו-10%, בהתאמה; עלו רק האשראים הבעייתיים המסווגים כאשראי שאורגן – מחדש וכאשראי המיועד לארגון מחדש (בכ-21% ו-27%, בהתאמה; לוח א'-18 ואיור א'-33).

משקל האשראי שאינו נושא הכנסה בסך האשראי שבאחריות הקבוצה ירד, לראשונה מאז שנת 2000, ב-0.25 נקודת אחוז ועמד על 2.3% (לוח א'-17).

⁴ ראה לכך ניתן למצוא בשינויים החיוביים בחברות שנסחרו בבורסה בת"א במהלך 2005: הרווח הנקי של סך החברות האלה עלה מ-37 מיליארדי ש"ח ל-44 מיליארדים, התשואה להון עלתה מ-13% ל-15%, יחס ההון למאזן גדל מ-11% ל-12%, וכן חלו שיפורים ביחס השוטף וביחס שבין ערך השוק לערך בספרים ברוב ענפי המשק. אמנם, נתונים אלה מתייחסים רק לחברות הנסחרות בבורסה בת"א, אולם ניתן להניח כי מגמה זו התרחשה בכלל החברות הפועלות במשק. התפתחויות אלה מעידות, לפי מדד אלטמן, על ירידה בהסתברות לכשל (PD) של הלווים, המצביעה על שיפור בכושר הפירעון שלהם.

⁵ מדדי איכות האשראי מבטאים את ההסתברות שלוהו או קבוצת לוויים לא יפרעו חלק מהתחייבויותיהם (קרן ו/או ריבית) לבנקים במועד.

⁶ האשראי הבעייתי מחולק ל-5 קטגוריות משנה, כפי שמוגדר בנוהל בנקאי תקין הוראה 314: אשראי שאינו נושא הכנסה, אשראי שאורגן מחדש, אשראי שמיועד לארגון מחדש, אשראי בפגיון זמני ואשראי בהשגחה מיוחדת.

לוח א'–17

מדדים לאיכות תיק האשראי¹ לציבור של חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות, 2000 עד 2005

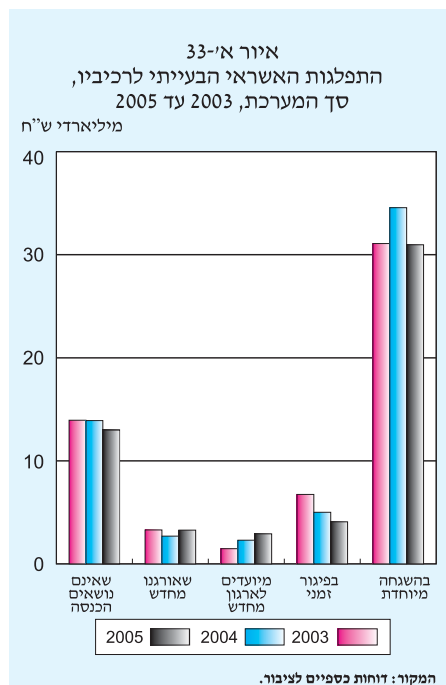
חמש הקבוצות	הבינלאומי	המזרחי-טפחות	דיסקונט	לאומי	הפועלים	השנה	
0.653	0.600	0.629	0.595	0.667	0.694	2000	היחס שבין סך רכיבי
0.673	0.631	0.631	0.580	0.692	0.727	2001	הסיכון לסך הרכיבים ²
0.675	0.656	0.653	0.571	0.701	0.715	2002	
0.669	0.654	0.645	0.581	0.685	0.711	2003	
0.667	0.617	0.670	0.588	0.674	0.714	2004	
0.670	0.613	0.673	0.600	0.679	0.712	2005	
7.0	2.9	6.1	9.2	6.8	7.7	2000	משקל האשראי הבעייתי
9.0	6.6	7.6	10.9	10.0	8.4	2001	בסך האשראי שבאחריות
10.1	9.1	7.5	12.4	9.8	10.4	2002	הקבוצה (אחוזים)
10.6	12.3	7.7	11.9	9.8	11.3	2003	
10.9	12.7	6.6	10.7	11.0	11.9	2004	
9.8	12.1	6.9	9.4	9.9	10.3	2005	
1.5	0.7	1.0	3.5	1.3	1.2	2000	משקל האשראי שאינו
1.7	1.4	0.9	3.8	1.4	1.3	2001	נושא הכנסה בסך
2.5	2.9	1.7	3.9	2.3	2.1	2002	האשראי שבאחריות
2.6	2.5	1.4	3.8	2.3	2.9	2003	הקבוצה (אחוזים)
2.6	3.3	1.5	3.7	1.5	3.3	2004	
2.3	2.7	1.5	3.3	1.4	3.0	2005	
0.50	0.27	0.36	1.02	0.44	0.45	2000	יחס ההוצאה השנתית
0.85	0.91	0.53	1.33	0.93	0.68	2001	בגין ההפרשה לחובות
1.31	1.73	0.52	1.19	1.10	1.68	2002	מסופקים בסך האשראי,
1.12	1.34	0.50	1.11	1.11	1.28	2003	מוכפל ב-100.
0.92	0.99	0.56	1.14	0.89	0.97	2004	
0.71	0.64	0.45	0.82	0.80	0.68	2005	
31.7	34.1	30.7	32.7	31.8	31.0	2000	משקל יתרת ההפרשה
28.0	24.2	27.9	33.3	25.4	28.5	2001	לחובות מסופקים בסך
29.9	28.5	29.5	32.8	28.6	29.9	2002	האשראי הבעייתי
32.5	25.6	31.9	36.3	31.7	33.3	2003	בתוספת יתרת ההפרשה
34.2	29.9	37.1	40.5	30.8	34.7	2004	לחומ"ס (אחוזים)
37.0	30.8	37.4	42.8	34.5	38.2	2005	

(1) מתייחס לאשראי המאזני בלבד.

(2) סך רכיבי הסיכון, הם סך הנכסים (מאזניים וחוך-מאזניים, המתורגמים לשווה-ערך מאזני), המשוקללים במשקולות הסיכון. סך הרכיבים הם סך הנכסים (מאזניים וחוך-מאזניים, המתורגמים לשווה ערך מאזני), ללא שיקולול הסיכון.

המקור: דוחות כספיים לציבור ועיבודי יחידת המחקר בפיקוח על הבנקים.

תוצאה זו מיוחסת לירידה של 7% באשראי שאינו נושא הכנסה, שהוא הרכיב בעל דרגת החומרה הגבוהה ביותר בין כל רכיבי האשראי הבעייתי (לוח א'-18 ואיור א'-33).

ההפרשות לחובות מסופקים (נטו) בחמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות פחתו במהלך השנה בכמיליארד ש"ח⁷ (לוח א'-13). ירידתן המתמשכת, אשר החלה עוד ב-2003, מעידה על הכרה מצד הבנקים כי חל שיפור בכושר ההחזר של הלווים. הכרה זו קיבלה ביטוי בירידה של יחס ההוצאה השנתית בגין הפרשה לחומ"ס בסך האשראי מ-0.92 בשנת 2004 ל-0.71 בשנת 2005 (לוח א'-17). הירידה הניכרת של מדד זה הקיפה את כל הקבוצות הבנקאיות במערכת, והשיפור המרשים ביותר נרשם בקבוצת "הבינלאומי".

יתרת ההפרשות לחובות מסופקים, כפי שהיא רשומה במאזן, גדלה בכ-1.5 מיליארדי ש"ח, אולם צמצום שיעורי ההפרשות בשנים האחרונות, כאמור, הוביל לגידול היתרות – אמנם בקצב הולך ופוחת⁸. התכווצות האשראי הבעייתי וגידולה של יתרת ההפרשות לחובות מסופקים הביאו לעלייה של משקל

יתרת ההפרשה לחובות מסופקים בסך האשראי הבעייתי בתוספת יתרת ההפרשה לחומ"ס⁹ בכ-3 נקודות אחוז (לוח א'-17).

בניגוד לשיפור המשמעותי ברוב מדדי איכות האשראי שנסקרו עד כה, היחס שבין סך רכיבי הסיכון לסך הרכיבים¹⁰ עלה רק במעט ב-0.5%, בעיקר כתוצאה מגידול הפעילות החוץ-מאזנית¹¹ (לוח א'-17). לעומת זאת ירד מעט היחס שבין סך האשראי¹² לתוצר המקומי – מ-1.36 ב-2004 ל-1.35 ב-2005, וזאת לאחר ירידה מתמשכת מסוף 2002, אז הוא עמד על שיא של 1.59 (לוח נ'-א'8 ואיור א'-34).

⁷ הירידה בהפרשות לחומ"ס נטו נובעת מירידה בהפרשות לחובות מסופקים ברוטו (מ-6,674 מיליוני ש"ח ל-5,959 מיליונים) ומגידול בסעיפים "הקטנת ההפרשות" (מ-1,666 מיליוני ש"ח ל-1,918 מיליונים) ו"גביית חובות שנמחקו בשנים הקודמות" (מ-50 מיליוני ש"ח ל-88 מיליונים).

⁸ שיעורי גידול של 18% בשנת 2003, 11% ב-2004 ו-5% ב-2005.

⁹ יחס זה מודד את הערכת הבנק לגבי הפסדי האשראי הצפויים לו (שקיבלו ביטוי בדוח הרווח וההפסד בעבר ובהווה) יחסית להיקף תיק האשראי שסווג על ידו כבעייתי. יחס גבוה משקף פוטנציאל נמוך להערכת הפסדים עתידיים נוספת מתיק האשראי הבעייתי של הבנק. לפיכך עלייה ביחס מבטאת ירידה בסיכון האשראי.

¹⁰ היחס שבין נכסי סיכון האשראי המאזני והחוץ-מאזני, המחושבים על פי הוראות המפקח על הבנקים לעניין יחס ההון המזערי, לבין יתרת האשראי המאזני והחוץ-מאזני.

¹¹ לפירוט והרחבה בנושא גידולה של הפעילות החוץ-מאזנית ראו חלק א' בפרק זה.

¹² האשראי מחושב בגין פעילות לווים בישראל בלבד, והוא כולל אשראי מאזני (אשראי לציבור, השקעות באג"ח ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים) וסיכון אשראי חוץ-מאזני (ערבויות והתחייבויות אחרות על חשבון לקוחות ועסקאות עתידיות), המשוקלל במקדמי המרה לאשראי המאזני.

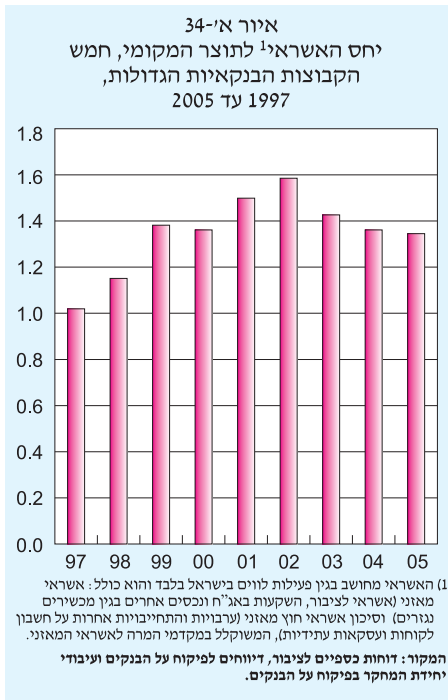
פרק א': מערכת הבנקאות הישראלית – הפעילות, התוצאות העסקיות והסיכונים

לוח א'–18

התפלגות האשראי הבעייתי לרכיביו, חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות, 2001 עד 2005

השנה	הפועלים	לאומי	דיסקונט	המזרחי-טפחות הבינלאומי	סך מערכת
			(מיליוני ש"ח) ¹		
2001	2,386	2,416	2,805	527	8,845
2002	4,041	3,999	2,925	989	13,341
2003	5,290	3,845	2,872	807	13,933
2004	6,070	2,602	2,859	926	13,911
2005	5,639	2,431	2,740	996	12,994
2001	1,642	560	417	153	2,834
2002	1,376	831	539	101	2,878
2003	1,857	516	639	111	3,296
2004	1,307	838	360	110	2,700
2005	1,473	985	457	131	3,267
2001	797	88	3	63	970
2002	1,040	74	80	24	1,514
2003	935	81	39	21	1,475
2004	774	1,210	84	23	2,292
2005	1,479	1,070	92	1	2,919
2001	2,267	1,518	500	1,211	5,863
2002	3,190	1,306	714	1,281	7,328
2003	2,428	931	679	1,281	6,735
2004	1,237	754	615	1,290	5,011
2005	1,147	698	555	1,424	4,085
2001	8,304	12,035	4,333	2,483	29,305
2002	9,931	10,655	4,932	2,065	29,442
2003	10,255	11,128	4,862	2,329	31,087
2004	12,331	13,246	4,403	1,842	34,566
2005	9,319	12,404	4,034	1,897	30,959
2001	15,397	16,617	8,058	4,437	47,817
2002	19,578	16,865	9,190	4,460	54,503
2003	20,765	16,501	9,091	4,549	56,526
2004	21,719	18,650	8,321	4,191	58,480
2005	19,057	17,588	7,878	4,449	54,224

(1) הנתונים עד שנת 2003 מוצגים במחירי דצמבר 2003, והנתונים משנת 2004 מוצגים במחירים שוטפים. המקור: דוחות כספיים לציבור ועיבודי יחידת המחקר בפקוח על הבנקים.

היחס שבין האשראי לתוצר המקומי הוא אינדיקציה לכושר הפירעון של הלווים במשק, משום שהתוצר הוא המקור להחזר האשראי. מכאן שהירידה ביחס זה יכולה להעיד על שיפור בכושר ההחזר, שכן שיעור הצמיחה הכלכלית היה, כאמור, גבוה משיעור גידולו של האשראי. יש לציין, כי גם להנפקות ההון העצמי במגזר העסקי, אשר גדלו בשיעור ניכר בשנים האחרונות והיוו חלק ממקורות המימון למגזר העסקי, נודעת השפעה חיובית עקיפה על איכות תיק האשראי הבנקאי.

ג. ריכוזיות תיק האשראי¹³

במהלך 2005 גדלה מעט ריכוזיות תיק האשראי לפי ענפי המשק¹⁴, כפי שמתבטא בממד הרפינדל לריכוזיות תיק האשראי הכולל ולריכוזיות תיק האשראי העסקי (לוח א'-19). עם זאת, לאורך השנים ירד באופן

הדרגתי מדד הרפינדל לריכוזיות האשראי לפי ענפי המשק (מ-0.092 בדצמבר 1997 ל-0.078 בדצמבר 2005), ירידה המעידה על שיפור (גידול הפיזור) בתיק האשראי לפי ענפי המשק (איור א'-35).

מדד ג'יני לפיזור האשראי לפי גודל הלווה¹⁵ אמנם הצביע על עלייה קלה בשנה הנסקרת (לוח א'-19), אולם גם במדד זה ניכר בעשור האחרון שיפור רב, המצביע על ירידה בריכוזיות תיק האשראי לפי לווים. יש לשער, כי הרקע לירידה במדד ג'יני, בעיקר משנת 2002 ואילך, היה עלייה של משקל האשראי הניתן למשקי הבית¹⁶ בסך האשראי לציבור (איור א'-36). נראה אפוא, כי משקי הבית, שרובם לווים קטנים, סייעו לצמצום ריכוזיות האשראי בקרב הלווים.

משקל האשראי הניתן ללווים שיתרת חבותם גדולה מ-40 מיליוני ש"ח עלה במהלך 2005 בכ-3% (לוח א'-19 ולוח נ'-א-9); זאת בכל הקבוצות הבנקאיות למעט קבוצת

¹³ הניתוח של ריכוזיות תיק האשראי נסב על הסעיפים המאזניים והחוק-מאזניים כאחד.

¹⁴ ניתוח ריכוזיות תיק האשראי לפי ענפי המשק כולל את הענפים הרשומים בלוח א'-20. מאחר שלא בכל הבנקים ניתן לסווג את פעילות הלווים בחו"ל לענפי המשק השונים, נכללה פעילות זו כענף בפני עצמו.

¹⁵ מדד זה משקף את אי-השוויוניות בהתפלגות תיק האשראי הבנקאי, ונמדד על ידי השטח שבין עקום ההתפלגות בפועל של תיק האשראי (יחס אחוז האשראי המצטבר לאחוז הלווים המצטבר) לבין קו 45 המעלות, המבטא התפלגות אשורא שוויונית. עלייה במדד זה משמעותה גידול הריכוזיות של תיק האשראי לפי גודל הלווה.

¹⁶ חלק מגידולו של משקל האשראי הניתן למשקי הבית נובע מהחלת מסגרות אשראי ישיר המסווגות כאשראי חוץ-מאזני בענף האנשים הפרטיים – מסגרות אשראי חד-צדדיות שאחד מחמשת הבנקים הגדולים העמיד ללקוחות מסוימים בדצמבר 2004 בלי שנתבקש לכך (ולעיתים גם ללא ידיעתם), ואותן הוא רשאי לבטל באופן חד צדדי.

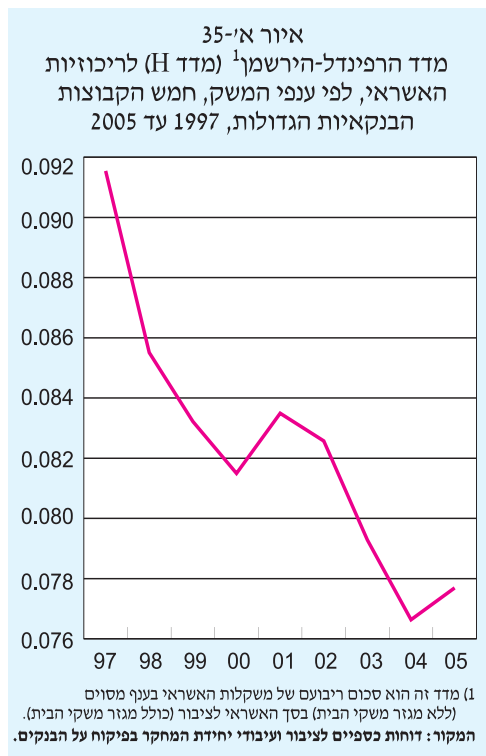
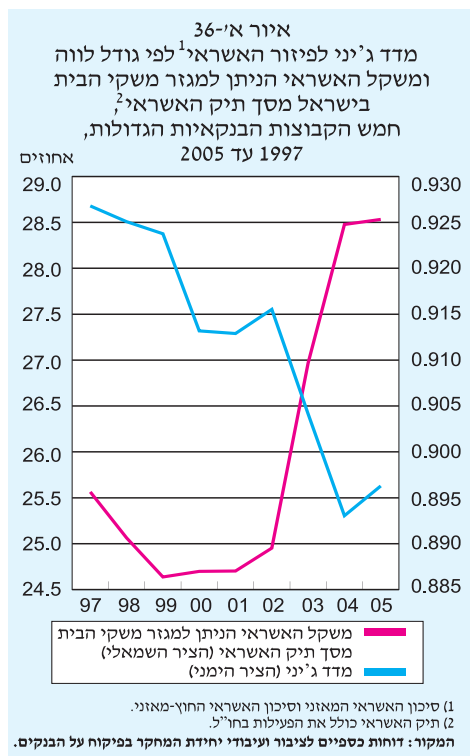
לוח א'-19

מדדים לריכוזיות תיק האשראי לציבור של חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות,

2003 עד 2005¹

חמש הקבוצות	המזרחי-הבינלאומי	טפחות	דיסקונט	לאומי	הפועלים	השנה	
							הריכוזיות לפי ענפי המשק
0.079	0.106	0.054	0.087	0.085	0.086	2003	מדד הרפינדל (H) לריכוזיות
0.077	0.106	0.050	0.092	0.084	0.082	2004	תיק האשראי הכולל לפי ענפי המשק ²
0.078	0.102	0.047	0.098	0.088	0.077	2005	
27.0	20.0	49.9	22.0	26.1	25.5	2003	משקל האשראי הניתן למגזר
28.5	19.1	49.0	20.6	26.6	29.9	2004	משקי הבית בסך תיק האשראי (אחוזים)
28.5	20.0	51.3	19.6	26.2	30.3	2005	
0.149	0.165	0.214	0.143	0.155	0.156	2003	מדד הרפינדל (H) לריכוזיות
0.150	0.162	0.192	0.147	0.156	0.167	2004	תיק האשראי העסקי לפי ענפי משק ³
0.152	0.159	0.197	0.152	0.162	0.159	2005	
							הריכוזיות לפי גודל הלווה
45.7	50.7	24.7	42.9	45.5	51.4	2003	משקל האשראי שניתן ללווים שיתרת חבותם גדולה מ-40 מיליוני ש"ח (אחוזים)
41.9	45.4	23.9	42.6	42.9	45.0	2004	
43.0	46.0	22.7	43.1	43.4	47.4	2005	
0.904	0.929	0.810	0.904	0.912	0.909	2003	מדד ג'יני ⁴ לפיזור האשראי
0.893	0.929	0.809	0.896	0.910	0.887	2004	לפי גודל הלווה
0.896	0.929	0.816	0.900	0.915	0.887	2005	
	24.5	10.1	9.7	7.3	11.5	2003	משקל האשראי שניתן ללווים שיתרת חבותם גדולה מ-5% מההון העצמי של הקבוצה ⁵ בסך האשראי של הקבוצה (אחוזים)
	20.7	8.6	8.7	4.7	6.2	2004	
	18.5	5.8	7.7	6.5	8.9	2005	

- על בסיס מאזני וחוקי-מאזני.
 - מדד זה הוא סכום ריבועם של משקלות האשראי בענף מסוים (ללא מגזר משקי הבית) בסך האשראי לציבור (כולל מגזר משקי הבית).
 - מדד זה הוא סכום ריבועם של משקלות האשראי בענף מסוים (ללא מגזר משקי הבית) בסך האשראי לציבור (ללא מגזר משקי הבית).
 - מדד ג'יני משקף את אי-השוויוניות בהתפלגות האשראי לפי לוויים. (ראו הערה בגוף הפרק).
 - בתוספת זכויות של בעלי מניות חיצוניים.
- המקור: דוחות כספיים לציבור ועיבודי יחידת המחקר בפקוח על הבנקים.

"המזרחי-טפחות", שריכוזיותה היא הנמוכה ביותר במערכת זה מספר שנים (קבוצה זו מעניקה אשראי רב למשקי הבית), ואולם החל מהשנים 2000–2001 יחס זה הלך וירד מ-47.5% ל-43% ב-2005. השינויים במשקל האשראי שניתן ללווים גדולים¹⁷ לא היו אחידים: בשתי הקבוצות הבנקאיות הגדולות, עלה המדד, ובאחרות הוא ירד¹⁸ (לוח א'-19).

ד. הפעילות, התוצאות העסקיות ואיכות האשראי לפי ענפי המשק ומגזר משקי הבית¹⁹

בחלק זה נתאר את ההתפתחויות שהתרחשו בשנת 2005 ובמחצית הראשונה של שנת 2006²⁰ בענפי משק מרכזיים שמערכת הבנקאות חשופה להם; במיוחד – בינוי ונדל"ן,

¹⁷ לוויים שיתרת חבותם גדולה מ-50% מההון העצמי (בתוספת זכויות של בעלי מניות חיצוניים) של הקבוצה.

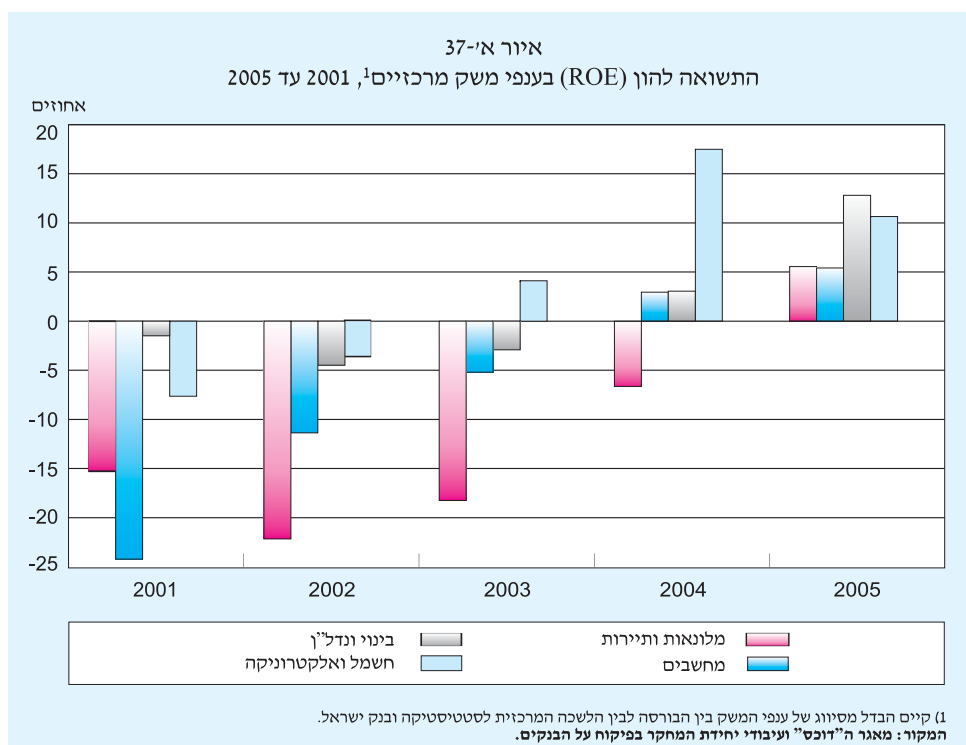
¹⁸ משקל האשראי ללווים גדולים נמדד ביחס להון העצמי של הקבוצה, שאף הוא גדל במהלך השנה. לפיכך, בקבוצות "דיסקונט" ו"הבינלאומי" נרשמו ירידות במדד למרות העליות של משקל האשראי ללווים שיתרת חבותם גדולה מ-40 מיליוני ש"ח, כפי שתואר לעיל.

¹⁹ ניתוח מדדי איכות האשראי לפי ענפי המשק מתייחס לסעיפים המאזניים והחוץ-מאזניים כאחד. ניתוח מדדי הפעילות של ענפי המשק מבוסס על נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, דוח בנק ישראל לשנת 2005 ועיבודי יחידת המחקר בפקוח על הבנקים.

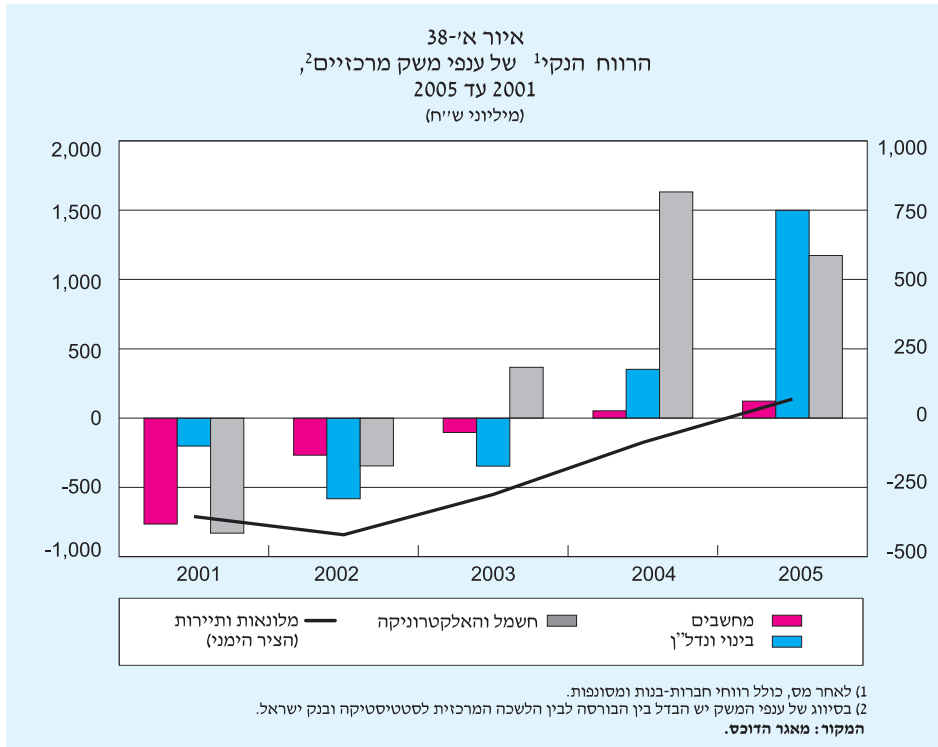
²⁰ מוקדם עדיין להעריך את מידת הפגיעה של המלחמה בצפון, שהחלה ב-13 ביולי, בפעילות הריאלית במשק. עם זאת ניתן לקבוע בוהירות, כי באירועים מסוג זה גלום נזק פוטנציאלי לפעילות.

תיירות²¹, תעשייה ותקשורת ושירותי מחשב. כן נתאר את ההתפתחויות במגזר משקי הבית.

במהלך השנה הנסקרת נבלמה הירידה בפעילות ענף הבינוי והנדל"ן. תפוקת הענף גדלה בשיעור זעום של 0.4%, לעומת ירידה חדה (8.1%) שנרשמה בשנת 2004. מספר אינדיקטורים נוספים מצביעים על מגמת התאוששות בענף; מספר התחלות הבנייה ברביע הראשון של 2006 עלה ב-13.4% לעומת הרביע המקביל אשתקד (לוח נ' א'-10). עלייה של מחירי הדיור (ב-3%) בשנת 2005 ועלייה בשטח הדיירות הנמצאות בבנייה מורות אף הן על השיפור בענף זה. אף שפעילות הענף בישראל לא גדלה השנה במידה משמעותית, נרשמה התאוששות גדולה בתוצאות העסקיות של חברות הבינוי והנדל"ן הציבוריות, בין השאר, הודות להתרחבות פעילותן לשווקים הבין-לאומיים (בעיקר באירופה ובצפון אמריקה). התשואה להון (ROE) של החברות הציבוריות בענף הגיעה לכ-12.8%, לעומת 3.0% בשנה הקודמת (איור א'-37) – עלייה שנבעה בעיקרה מעלייתו של סך הרווח הנקי בשנת 2005 עד ל-1.5 מיליארדי ש"ח, לעומת 0.35 מיליארד אשתקד (איור א'-38).

²¹ בתי המלון, שירותי האוכל וההארחות.

ביטוי נוסף להמשך המגמה החיובית היה עליית היחס של ערך השוק לערך בספרים (MV/BV) של החברות הפועלות במגזר הבינוני והנדל"ן (איור א'-39), שיפור המצביע על הערכה חיובית של שוק ניירות הערך לגבי הפירמות הפועלות בענף²² כלומר, על ציפייה שביצועי הפירמות בענף ילכו וישתפרו. יתרת האשראי לענף הבינוני והנדל"ן התרחבה במהלך השנה בשיעור של כ-5.4% (לוח א'-20). כמו כן ירדו שיעור האשראי הבעייתי ושיעור ההוצאה בגין הפרשה לחובות מסופקים בסך האשראי לענף (לוח א'-20). היחס בין סך האשראי לתוצר המקומי בענף ירד מ-3.91 בסוף 2004 ל-3.88 בסוף 2005 – המשך למגמת השיפור שהחלה עוד בשנת 2002 (לוח נ'-א'-8). בדצמבר 2005 ריכוז הענף כ-14.2% מסך האשראי במערכת (לוח א'-20), לעומת 16.9% בסוף 2001. התפתחויות אחרונות אלה מראות כי גם מערכת הבנקאות עצמה מעריכה שכושר ההחזר של הפירמות בענף השתפר.

השיפור במצב הביטחוני חולל שינוי חיובי בענף התיירות האוכל וההארחה: מספר התיירים הנכנסים לארץ ומספר לינות התיירים בבתי המלון גדלו במהלך שנת 2005 בשיעורים גבוהים (26% ו-42%, בהתאמה); תפוסת החדרים בבתי המלון עלתה ל-57% והתקרבה לזו של שלהי שנות התשעים (כ-61%); מספר הלינות המשותף לתיירים

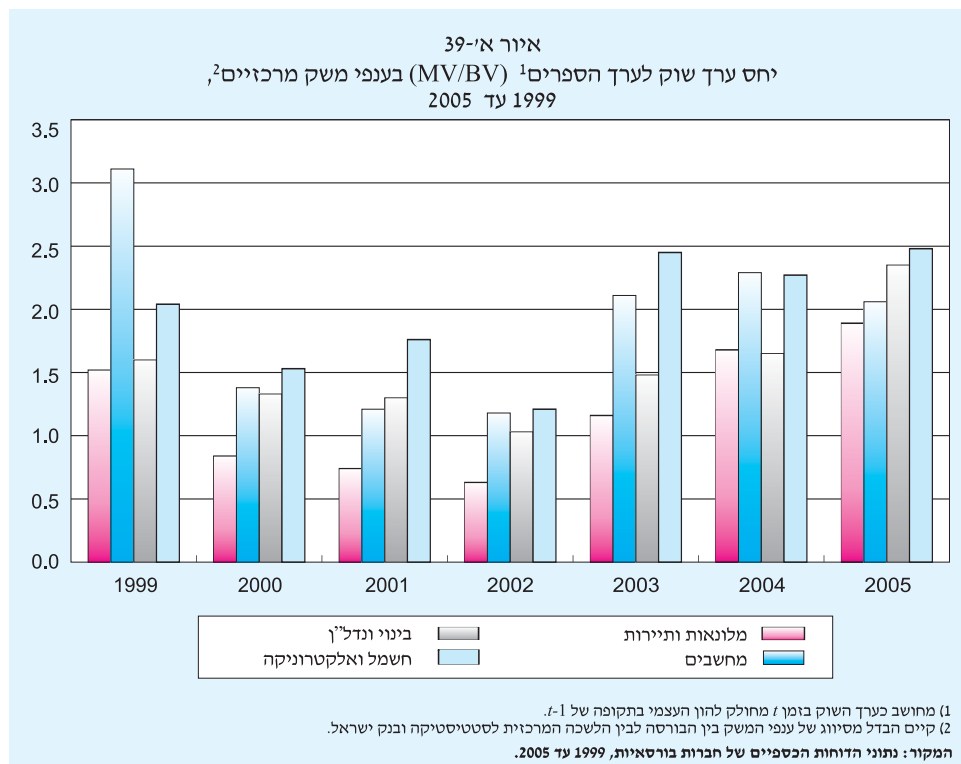
²² יחד עם זאת יש לזכור ש-60% מפעילות חברות מדד הנדל"ן 15 – כולל את 15 חברות הנדל"ן הגדולות בבורסה וכן חברות השקעה גדולות – מתבצעת בחו"ל; זאת על פי פרסומי הבורסה לניירות ערך, גיליון ספטמבר 2006.

לוח א'-20

התפלגות האשראי לפני ענפי המושק, המש הקבוצות הבנקאיות הגדולות, עד 2004

שערור התוצאה בגין ההפשה לחובות מסופקים בסך האשראי	התוצאה השנתית בגין ההפשה המסופקית לחובות מסופקים		האשראי הבעייתי						התפלגות יחסי האשראי		השנויים ביחסי האשראי		יחסי האשראי לצ'בורו		ענפי המשק
			המשקל בסך האשראי		היתרה		התפלגות יחסי האשראי								
			2005	2004	2005	2004	2005	2004							
0.20	1.24	12	70	14.5	16.4	858	926	0.7	0.7	280	5,936	5,656	תקליטאות		
0.86	0.88	900	876	10.7	12.2	11,256	12,208	11.6	11.9	4,857	104,907	100,050	תעשייה		
0.97	1.33	1,254	1,630	14.3	14.6	18,422	17,783	14.2	14.5	6,633	128,760	122,127	בניין ונדל"ן ²		
-0.01	0.15	(1)	12	0.6	1.2	49	98	0.8	1.0	-478	7,622	8,100	חשמל ורמי		
0.80	0.86	497	500	7.2	9.0	4,477	5,249	6.8	6.9	3,641	61,960	58,319	מסחר		
0.27	1.32	37	188	36.5	38.1	5,089	5,419	1.5	1.7	-260	13,954	14,214	תעשייה ³		
0.21	0.65	39	113	3.1	3.5	582	617	2.1	2.1	1,218	18,739	17,521	התוצאה ואחסנה		
1.34	0.39	307	88	17.8	21.5	4,061	4,829	2.5	2.7	375	22,852	22,477	תקשורת ושירותי מחשב		
0.04	0.46	31	308	2.9	5.3	2,321	3,525	8.8	7.9	12,805	79,394	66,589	שירותים פיננסיים		
0.55	0.74	163	207	6.1	7.2	1,794	2,024	3.2	3.3	1,363	29,389	28,026	שירותים טכניים אחרים		
0.47	0.60	94	119	8.2	8.7	1,664	1,729	2.2	2.4	250	20,180	19,930	שירותים ציבוריים וקהלתיים		
0.23	0.30	597	718	3.0	3.3	7,800	7,950	28.5	28.5	18,983	258,336	239,353	אמצעים פרטיים		
0.26	0.27	289	278	3.7	4.2	4,122	4,371	12.3	12.4	7,304	111,717	104,413	מנהל: הלוואות לדרור		
0.21	0.33	308	440	2.5	2.7	3,678	3,579	16.2	16.1	11,679	146,619	134,940	הלוואות שלא לדרור		
0.02	0.08	25	117	1.2	1.6	1,800	2,181	16.9	16.4	15,254	153,391	138,137	הלוואות פקילות לזרים בחו"ל		
0.44	0.59	3,955	4,946	6.6	7.7	60,173	64,538	100.0	100.0	64,921	905,420	840,499	סך הכל		
0.00	0.00	0	0	6.3	7.5	574	679	1.0	1.1	62	9,148	9,086	דרושות מקומות		

סך הכול
רשימות מקומיות
(1) כוללת את יחסי האשראי לציבור, את ההשקעה באג"ח של הציבור, נכסים אחרים בגין נכסיהם נגזרים ואת שוה ערך האשראי של סעיפים הו"ח-מאונחים.
(2) נמוך הערך אינם מחושבים בוחסם לגמבלה הריכוזיות הענפית.
(3) בתי מלון, שירותי אוכל והארחות.
המקרה: רחוקת מספיים לציבור.

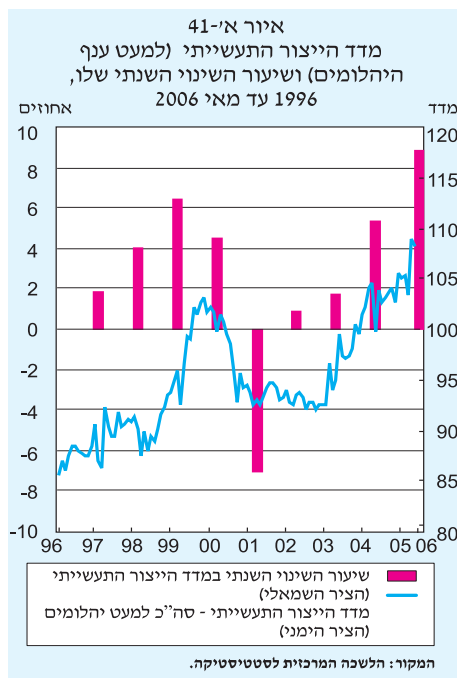
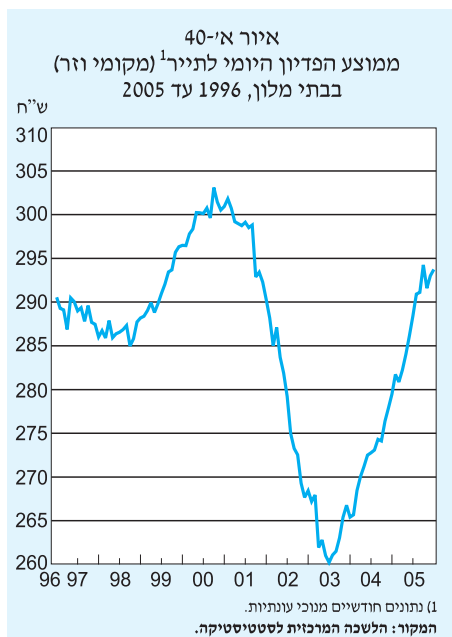

מחול"ל ולתיירים ישראלים נשק לרמת השיא של שנת 2000. מגמה זו נמשכה במחצית הראשונה של שנת 2006, שבה נרשמו יותר ממיליון כניסות של מבקרים לישראל – עלייה של 22% לעומת התקופה המקבילה אשתקד²³. הכנסות המשק הנובעות מתיירות, שצנחו למיליארד דולרים בלבד בשנתיים הראשונות של האינתיפאדה, עלו מאז בהדרגה, ובשנת 2005 הגיעו ל-1.8 מיליארדי דולרים. גידול הפעילות בענף הוביל לעליית הפדיון הממוצע ללינה²⁴ (איור א'-40).

ההתפתחויות החיוביות הללו באו לידי ביטוי גם בתוצאות העסקיות של החברות הציבוריות הפועלות בתחום המלונאות והתיירות: השנה, לראשונה מזה חמש שנים נרשם רווח נקי חיובי בענף (איור א'-38), והתשואה להון (ROE) של החברות הציבוריות הפכה משלילית לחיובית (איור א'-37). על המשך המגמה החיובית בענף מצביע גם היחס ערך השוק לערך בספרים (MV/BV) של החברות הפועלות בענף (איור א'-39). השינויים החיוביים בפעילותו של ענף התיירות הביאו, כאמור, לשיפור באיכות

²³ השפעת המלחמה בצפון הארץ (שהחלה ב-13 ביולי) על פעילות הענף טרם באה לידי ביטוי, עקב אי זמינות של הנתונים בעת כתיבת הסקירה. מניסיון העבר עולה כי תיירי חוץ מקצרים את שהייתם ואף נמנעים מלהגיע לישראל בתקופה של חוסר יציבות ביטחונית, ואילו חזרתם לאחר השיפור במצב הביטחוני היא הדרגתית ואיטית.

²⁴ הנובע הן מתיירות פנים והן מתיירות זרה.

האשראי בענף: משקל האשראי הבעייתי בסך האשראי בענף ירד ב-2005 (לוח א'-20). ואולם, משקלו הוא עדיין הגבוה ביותר בין כל הענפים במשק, ממצא שעל פיו הבנקים אינם משתכנעים כי השינויים החיוביים בענף הם פרמננטיים. יחס ההפרשה לחובות מסופקים לסך האשראי בענף הצטמצם לכדי שליש מיחס זה אשתקד (מ-1.32% ב-2004 ל-0.27% ב-2005). בזכות ההתפתחויות החיוביות שנרשמו בענף זה, לצד ירידה מתונה ביתרת האשראי הבנקאי (היקפו הצטמצם²⁵ בכ-2%) ירד יחס האשראי לתוצר בענף מ-1.36 ל-1.13 (לוח נ'-א'⁸; לוח א'-20).

בענף התעשייה²⁶ גדל התוצר, המהווה כרבע מהתוצר העסקי של המשק, ב-4% במהלך השנה הנסקרת, אמנם בשיעור נמוך מאשר ב-2004. מדד הייצור התעשייתי²⁷, המשקף את פעילות הענף במשק, עלה השנה ב-8.6% – המשך למגמת העלייה משנת 1996 (למעט השנים 2001–2002 שבהן המשק היה שרוי במיתון; איור א'-41). גם סקר החברות (שעורכת מחלקת המחקר בבנק ישראל) לרביע השני של 2006 מצביע על המשך העלייה הרציפה בפעילות ענף התעשייה והמסחר ובתפוקת החברות התעשייתיות. רמת הסיכון בענף התעשייה ירדה בשנה הנסקרת, כפי שנגזר מהדוחות הכספיים של הבנקים: שיעור האשראי הבעייתי בסך האשראי בענף השתפר (לוח א'-20). גידול פעילותו של הענף והשיפור באיכות האשראי בו התבטא בעלייה קלה בלבד של יחס האשראי לתוצר בענף – מ-1.38 אשתקד ל-1.41 השנה – וזאת לאחר שנים רבות של עלייתו (מ-0.84 ב-1999 ל-1.39 ב-2002; לוח נ'-א'⁸).

²⁵ חלקו של הענף בסך האשראי לענפי המשק ירד לכדי 1.5%, המשך למגמה של השנתיים האחרונות. ענף משק נוסף שבו קטנה יתרת האשראי הוא החשמל והמים.

²⁶ ענף התעשייה מכיל תת-ענפים רבים, ועל כן הוא מאופיין בהטרוגניות רבה.

²⁷ למעט ענף היהלומים.

ענף התקשורת, שהוא חלק מענף התקשורת ושירותי המחשב, וחלקו בתוצר העסקי 5%, גדל בשנה הנסקרת ב-3% נקודת אחוז בלבד – עלייה שנבעה מהמשך התרחבותו של השימוש בשירותי תקשורת חדשים, באינטרנט, בטלפון הסלולרי ובטלוויזיה הרב-ערוצית. לעומתו גדל התוצר של שירותי המיחשוב, המו"פ וחברות ההזנק השנה ב-8%, לעומת גידול של 10% אשתקד²⁸. התוצאות העסקיות בענף המחשבים מצביעות על המשך השיפור בענף גם השנה; הדבר מתבטא בעלייה של סך הרווח הנקי (איור א'-38) ושל התשואה להון (ROE) (איור א'-37).

בסיכון האשראי הכולל בענף התקשורת ושירותי המחשב נמשכה מגמת השיפור, כמו ברוב הענפים במשק: משקל האשראי הבעייתי בסך האשראי בענף ירד השנה מ-21.5% ל-17.8%. עם זאת, שיעור ההפרשה לחובות מסופקים בסך האשראי לענף עלה עלייה ניכרת – מ-0.39% ל-1.34%²⁹. המשך מגמת השיפור עולה גם מבחינת כושר ההחזר של הענף, שנאמד לפי היחס של סך האשראי לתוצר המקומי בו (לוח נ'-א'-8): יחס זה הוא הנמוך ביותר בענפי המשק, דבר שכלל הנראה, מלמד על יכולת עתידית של הענף לגייס מקורות מימון חוץ-בנקאיים כתחליף לאשראי בנקאי. על כך מצביע גם הגידול הנמוך של יתרת האשראי הבנקאי בענף, 375 מיליוני ש"ח בלבד; זאת משום שפעילות חברות ההזנק (השייכות לענף) ממומנת בעיקר על ידי הון עצמי, קרנות הון-סיכון ואשראי ישיר מחו"ל (לוח א'-5).

במגזר משקי הבית (המוגדר על ידינו כמגזר ולא כענף³⁰) התרחשו התפתחויות שהשפיעו לחיוב על כושר ההחזר של הלווים: השכר הריאלי למשרת שכיר היה בשנת 2005 גבוה ב-1.2% בממוצע מאשר ב-2004. התבססות הצמיחה במשק באה לידי ביטוי גם במהלך הרביעי הראשון של שנת 2006, כפי שמשתקף מעליית השכר הריאלי למשרת שכיר ב-1.2% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. (עלייה זו מבטאת עליית שכר של 1.9% במגזר העסקי וירידה של 0.3% בשירותים הציבוריים.) במקביל ירד שיעור האבטלה הממוצע במהלך שנת 2005 ב-1.4%, ועמד על 9.0%, ומספר המועסקים במשק³¹ גדל ב-4.1% – שיעור העלייה הגבוה ביותר בחמש השנים האחרונות. אולם מגמת העלייה של שיעור התעסוקה נעצרה ברביעי הראשון של שנת 2006. (שיעור האבטלה אמנם ירד ל-8.7%, אולם זאת כתוצאה מירידה של שיעור ההשתתפות בעבודה.) התרחבות התעסוקה ועליית השכר במהלך השנה, לצד ירידה בשיעורי מס ההכנסה³² ועלייה קלה בהיקף הקצבאות³³, הביאו לעלייה ריאלית של 1.6% בהכנסה הפנויה לנפש.

²⁸ האטת הגידול בענף שירותי המחשב נבעה משתי התפתחויות שהתרחשו בו-זמנית – ירידה בשיעור הגידול של היצוא מ-24% ל-5% בלבד ועלייה של 20% בפעילות חברות ההזנק במהלך השנה.

²⁹ העלייה החדה של יחס זה נובעת מהחזר הפרשות ב"בנק הפועלים" במהלך 2004 בשיעור ניכר, אולם בניכוי "נתוני בנק הפועלים" (לשנים 2004 ו-2005) מתקבלת ירידה קלה (מ-1.6% ב-2004 ל-1.5% ב-2005).

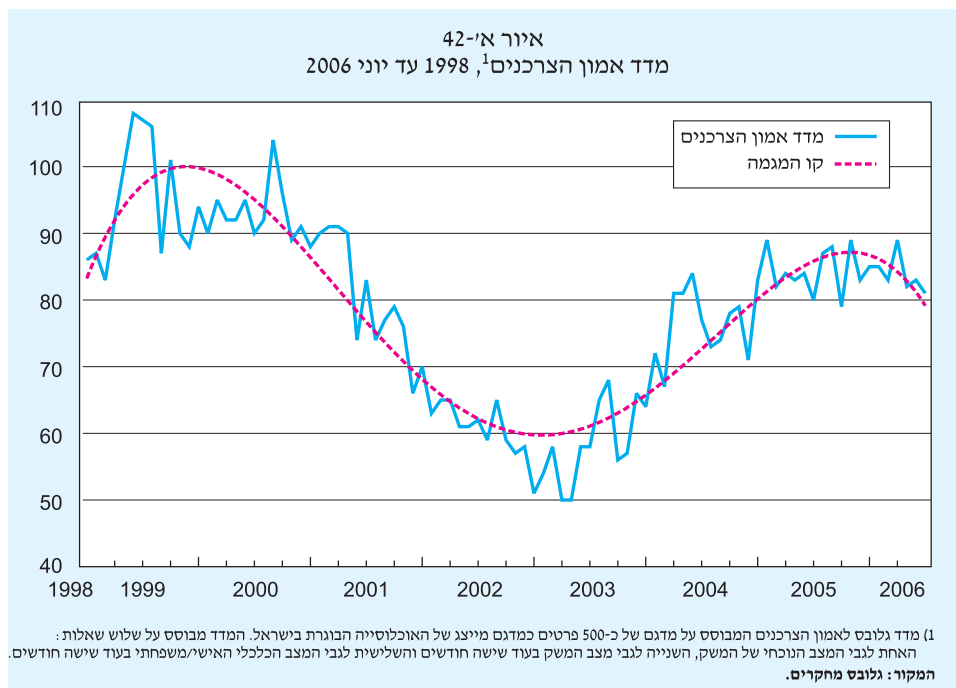
³⁰ פירוט נוסף בנושא זה ראו ח' בר, ע' ברנע וי' לנדסקרונר "אשראי צרכני – מאפייניו והסיכונים הגלומים בו" (1998), בנק ישראל, הפיקוח על הבנקים, מאמר לדיון 98.03.

³¹ ישראלים, זרים ופלסטינים.

³² בשנת 2005 יושם שלב נוסף במסגרת שינוי החקיקה להורדת מס ההכנסה, ובמקביל לכך הוחלט להקדים את השלב האחרון בתהליך הפחתת המס לראשית 2006, ראו דוח בנק ישראל לשנת 2005.

³³ תשלומי ההעברה גדלו ריאלית ב-0.5%, הודות לעלייה בקצבאות הזקנה. ראו דוח בנק ישראל לשנת 2005.

השקט הביטחוני היחסי ששרר במדינה בשנת 2005 תרם אף הוא לשיפור בפעילות המגזר, שיפור שבא לידי ביטוי בעלייה של 3.4% בצריכה הפרטית במהלך השנה³⁴ (ו-9.2% בשיעור שנתי ברביע הראשון של 2006). התפתחויות אלו משתקפות גם בעלייה של מדד אמון הצרכנים³⁵ (איור א'-42).

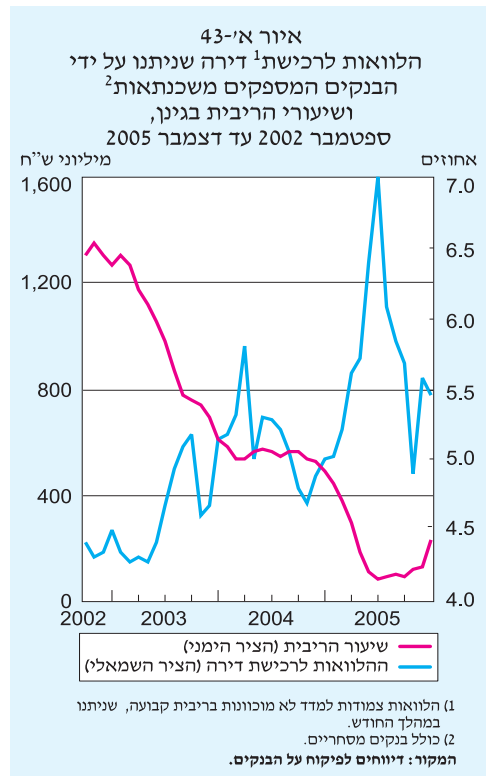
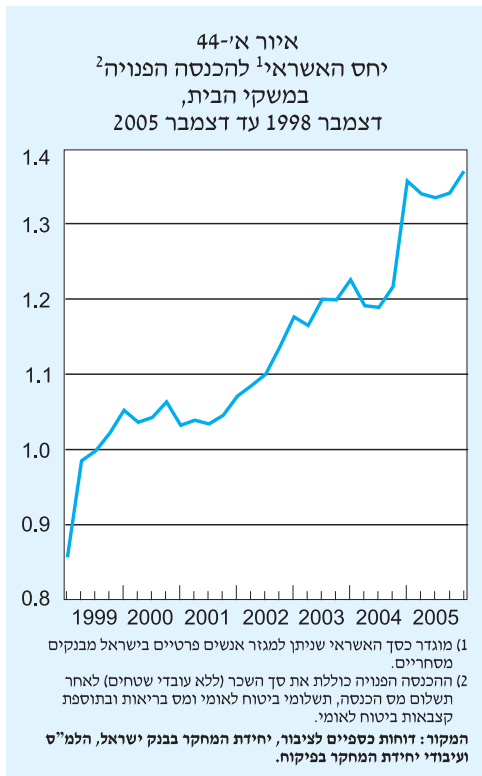

כתוצאה מהשיפור באינדיקטורים המקרו-כלכליים בשנה הנסקרת, גדלה יתרת האשראי למגזר משקי הבית, אולם חלקו של האשראי למגזר זה בסך האשראי נותר יציב – כ-28.5%, כמו ב-2004 (לוח א'-20). גידולה של יתרת האשראי למשקי הבית נבע מעלייה בהלוואות לדיוור (כ-7%) ומעלייה רבה יותר בהלוואות שלא לדיוור (כ-9%). השינוי החיובי בהיקף האשראי לדיוור הוא תוצאה של שתי השפעות: השפעת המחיר, שבאה לידי ביטוי בירידת שיעורי הריבית, והובילה למיחזורן של משכנתאות (איור א'-43), והשפעת ההכנסה, שנבעה מהעלייה בהכנסה הפנויה ומהירידה של שיעור האבטלה. גידולה של יתרת האשראי שלא לדיוור נבע, כאמור, מהשיפור במצבם של משקי הבית (עליית ההכנסה הפנויה וירידת האבטלה). ייתכן כי חלק מגידולה ביטא התגברות של השימוש בכרטיסי אשראי מסוג "אשראי

³⁴ המשך לגידול בשיעור של כ-5% בשנת 2004.

³⁵ מדד אמון הצרכנים של העיתון "גלובס" מבוסס על סקר שמבוצע עבור העיתון על ידי "מכון חנוך ורפי סמית". הסקר נערך בקרב 500 אנשים, כמדגם מייצג של האוכלוסייה הבוגרת בישראל. המדד מבוסס על שלוש שאלות: אחת לגבי המצב הנוכחי של המשק, השנייה לגבי מצב המשק בעוד שישה חודשים, והשלישית לגבי המצב הכלכלי המשפחתי בעוד שישה חודשים.

מתגלגל"ס³⁶ (R.C.C-Revolving Credit Card) – מוצר תחליפי למסגרת האשראי ולחריגות מהן על ידי לקוחות מערכת הבנקאות. כתוצאה מההתפתחויות החיוביות שתוארו לעיל, ירד סיכון האשראי במגזר משקי הבית (המשך למגמה שהחלה בשנת 2004), כפי שמשקף משני מדדי איכות אשראי מרכזיים: ירידה בשיעור ההפרשה לחומ"ס בסך האשראי למגזר האנשים הפרטיים וירידה בשיעור האשראי הבעייתי בסך האשראי (לוח א'–20). השיפור כלל הן את האשראי לדיור והן את האשראי שלא לדיור. הודות לשיפור במצבו של המגזר, יחס האשראי להכנסה הפנויה של משקי הבית³⁷ נשאר יציב, כמו בסוף 2004, לאחר שנים של עלייה מתמדת (איור א'–44).

³⁶ כרטיס "אשראי מתגלגל" מספק מסגרת אשראי גפדרת ובלתי תלויה בחשבון הבנק, ומאפשר ללקוח לנהל חשבון הוצאות חלופי לחשבון העו"ש שלו בבנק. הכרטיס מספק ללקוח גמישות בכל הנוגע לקביעת גובה הסכומים והמועדים במהלך החודש שבהם הוא יחויב, בהתאם לצרכיו וליכולתו בכל רגע נתון. "לאומי קארד", מציע את ה"מולטי"; כ.א.ל. את ה"אקטיב"; ו"תשלובת ישראלכרט" את ה-"more".

³⁷ המונה והמכנה גדלו בשיעורים כמעט זהים.

2. סיכון השוק

א. דברים כלליים

סיכוני השוק מתייחסים לשחיקה הפוטנציאלית בערכו הכלכלי של הון הבנק בשל שינויים בלתי צפויים במחירי השוק (שיעורי הריבית, מחירי המניות וניירות הערך, שער החליפין והאינפלציה). בסקירה זו אנו אומדים את החשיפה לסיכון בסיסי הצמדה (אינפלציה ושער חליפין)³⁸ ולסיכוני ריבית³⁹ בשלושת מגזרי ההצמדה (המגזרים השקלי הצמוד והלא-צמוד ומגזר המט"ח), באמצעות שיטת הערך הנתון לסיכון⁴⁰ (VaR – Value at Risk), עבור אופק תכנון (חודש) ורמת מובהקות (99%) נתונים, ובנקודת זמן מסוימת. הערך הנתון לסיכון מחושב על פי גישת התרחישים ההיסטוריים⁴¹, כמכפלת שני רכיבים – היקף הפוזיציה⁴², המבטא את השפעת הכמות, ומחיר הסיכון⁴³, המבטא את השפעת המחיר (איורים נ' א'-4 ו-נ' א'-5).

במהלך השנה הנסקרת החשיפה של סך המערכת הבנקאית לסיכוני שוק ירדה. עם זאת ראוי להדגיש, כי משקל נכסי הסיכון המיוחסים לסיכוני השוק בסך נכסי הסיכון⁴⁴ של חמש הקבוצות הבנקאיות נמוך ביותר (כ-2%), ותרומתו של רכיב זה ליחס בסיס ההון לנכסי הסיכון במערכת הוא 0.21 נקודת אחוז בלבד.

ב. סיכוני בסיסי ההצמדה

בחישוב הערך הנתון לסיכון בסיסי הצמדה שויך ההון הפיננסי בהעדפה ראשונה למגזר השקלי הלא-צמוד, ויתרתו שויכה למגזר השקלי הצמוד; זאת במטרה להקטין ככל האפשר את החשיפה של הבנק לאינפלציה במגזר הלא-צמוד. לפיכך התקבלו במגזר הלא-צמוד פוזיציות אפסיות בכל הבנקים, ומשמע שהם לא נחשפו לסיכון אינפלציה במגזר זה (לוח נ' א'-11).

³⁸ בנק חשוף לסיכון בסיסי הצמדה כאשר, במסגרת התיווך הפיננסי, הוא מגייס מקורות בעלי בסיס הצמדה אחד ועושה בהם שימושים בעלי בסיס הצמדה אחר. לפיכך, שינויים במחירים היחסיים של בסיסי ההצמדה השונים עלולים לפגוע ברווחיו.

³⁹ סיכון ריבית הוא הסיכון לשינויים בלתי צפויים בשיעורי הריבית ירעו את מצבו הפיננסי של הבנק וישחקו הן הונו הכלכלי. סיכון זה נוצר כשהרגישות היחסית של ערך נכסי הבנק לשינויים בשיעורי הריבית שונה מזו של התחייבויותיו.

⁴⁰ ערך זה משקף את ההפסד המרבי הצפוי על החזקת מכשירים פיננסיים ביתר (long) או בחסר (short). פירוט של אופן חישוב ה-VaR, ראו בסקירה השנתית של מערכת הבנקאות לשנת 2002, עמ' 176-182.

⁴¹ גישה זו מבוססת על שימוש בנתונים היסטוריים מחמש השנים הקודמות.

⁴² היקף הפוזיציה מחושב כהפרש שבין הנכסים להתחייבויות בכל מגזר בתוספת ההשפעה של עסקאות עתידיות. במקרה של חשיפה לסיכוני הריבית, נלקחים הערכים הנוכחיים של הנכסים וההתחייבויות, תוך היוונם בריבית השוק (שיעורי התשואה-לפדיון על מק"ם, "שחר" ו"גליל" וריבית הלייבד).

⁴³ מחיר הסיכון, במקרה של חשיפה לסיכון בסיסי הצמדה, מהווה את השינוי (הבלתי צפוי) במחירים היחסיים (כגון שער החליפין והאינפלציה). במקרה של חשיפה לסיכוני ריבית, מחיר הסיכון מחושב כמכפלת המח"ם המתוקנן של ההון (ראו הערה 3 בלוח נ' א'-12) במגזר התיווך בנדון בשינוי היחסי (הבלתי צפוי) בריבית השוק, הרלוונטית באותו מגזר.

⁴⁴ נכסי הסיכון הם נכסי סיכון האשראי וסיכון השוק.

הבנקאיות (למעט קבוצת "הבינלאומי"), שינויים שנבעו מהשפעת הכמות בלבד, שכן הערכים הקיצוניים בהתפלגות השינויים בשער החליפין לא השתנו (לוח נ'–א'–11). בשל פוזיציות חיוביות במגזר המט"ח, קבוצות "הפועלים", "לאומי" ו"המזרחי–טפחות" נחשפו לייסוף בשער החליפין של השקל כנגד הדולר. משמעות חשיפה זו, היא שירידה בשער החליפין שוחקת את נכסי הקבוצות. ערכו של האחוזון הראשון בהתפלגות השינויים החודשיים בשער החליפין של השקל כנגד הדולר במהלך חמש השנים האחרונות עמד על 3.38%– (איור נ'–א'–4). לעומת זאת בקבוצות "דיסקונט" ו"הבינלאומי" התקבלו פוזיציות שליליות במגזר, ועל כן קבוצות אלה נחשפו לפיחות בשער השקל כנגד הדולר. (ערכו של האחוזון ה–99 בהתפלגות השינויים בשער החליפין של השקל כנגד הדולר הוא 4.65%+, איור נ'–א'–4).

כללית ירד במהלך שנת 2005 סך הערך הנתון לסיכון בסיסי הצמדה ברוב הקבוצות הבנקאיות, ונע בין 19 מיליוני ש"ח בקבוצת "דיסקונט" ל–0.1 מיליון בקבוצת "המזרחי–טפחות". עם זאת, ערכים אלה זניחים ביחס להון הפיננסי של הבנק – בין כ–0.002% בקבוצת "המזרחי–טפחות" ל–0.807% בקבוצת "דיסקונט" (לוח נ'–א'–11). גם ביחס להון העצמי, הערך הנתון לסיכון בסיסי הצמדה זניח בכל הבנקים – בין 0.002% בקבוצת "המזרחי–טפחות" ל–0.343% בקבוצת "הבינלאומי" (לוח נ'–א'–11).

ג. סיכוני הריבית

סך הערך הנתון לסיכון ריבית⁴⁵ ירד השנה בקבוצות "הפועלים", "לאומי" ו"המזרחי–טפחות" – חלק מתהליך שהחל אשתקד – ועמד בדצמבר 2005 על 557 מיליוני ש"ח, 650 מיליוני ש"ח ו–159 מיליונים, בהתאמה. לעומת זאת בקבוצות "דיסקונט" ו"הבינלאומי" עלה הערך הנתון לסיכון ריבית, והגיע ל–727 מיליוני ש"ח ו–454 מיליונים, בהתאמה (לוח נ'–א'–12). מגמה דומה נרשמה ביחס שבין הערך הנתון לסיכון להון הפיננסי (ולהון העצמי) של הבנק. היחסים הגבוהים ביותר התקבלו בקבוצות "דיסקונט" ו"הבינלאומי" (18.54% ו–19.11%, בהתאמה; לוח נ'–א'–12).

ההפסד המשמעותי ביותר בגין סיכוני ריבית גלום במגזרים השקליים, שבהם שינויים בערך הנתון לסיכון נובעים משינויים בהשפעת המחיר ולא משינויים בהשפעת הכמות. בשני מגזרים אלה ירד הערך הנתון לסיכון בשלוש הקבוצות הבנקאיות שהוזכרו לעיל.

3. סיכון הנזילות

סיכון הנזילות נובע מאי–ודאות של התאגיד הבנקאי לגבי היקף משיכות הציבור מפיקדונותיו, מאי חידוש פיקדונות במועדי הפירעון החוזיים שלהם ומביקוש לא–צפוי לאשראי. התממשות סיכון זה עלולה לגרום לבנק למחסור בנזילות, שבגינה הוא יאלץ להנזיל נכסים במחיר נמוך ממחיר השוק ו/או לגייס מקורות בשוק המשני, כגון הלוואות בין–בנקאיות והלוואות מבנק ישראל (הלוואות מוניטריות) במחיר גבוה

⁴⁵ הערך הנתון לסיכון ריבית מחושב כסכום הערכים הנתונים לסיכון ריבית בכל מגזרי ההצמדה, בהנחה שמרגנית של התרחיש הגרוע ביותר בכל המגזרים בו–זמנית, ובהתעלם ממיתאמים אפשריים בין השינויים בשיעורי הריביות השונים.

ממחיר השוק. לכן סיכון נזילות, שהוא סיכון לטווח קצר, בא לידי ביטוי בישראל בעיקר במגזר השקלי הלא-צמוד ובמגזר המט"ח, שבהם קיימים סעיפים בנקאיים ללא מועדי פירעון חוזיים ידועים מראש (לדוגמה, פיקדונות עו"ש, פח"ק ופז"ק). לעומת זאת במגזר השקלי הצמוד סיכון הנזילות נמוך יחסית, משום שהפיקדונות במגזר זה הם ברובם ארוכי טווח, ומועדי הפירעון של רוב הפיקדונות במגזר זה ידועים מראש⁴⁶.

יחס הנזילות המוצג בסקירה זו (לוח א'–21) נמדד כיחס שבין נכסים בעלי רמת נזילות גבוהה לבין התחייבויות שרגישותן למשיכות לא-צפויות גבוהה יחסית במגזר הלא-צמוד ובמגזר המט"ח⁴⁷. נוסף על כך מוצג השנה גם "יחס הנזילות הכולל", המכיל הן את הנכסים והן את ההתחייבויות משני המגזרים גם יחד. יחסים אלו משקפים במידה רבה את היקף חשיפתם של הבנקים השונים לסיכוני נזילות (חשיפה הנובעת בין היתר ממדיניות ניהול הסיכון של כל בנק) בשני המגזרים האמורים, אך יחסים אלה אינם בהכרח היחסים שהבנקים מחשבים לאמידת חשיפתם לסיכון זה, ולכן הם לא בהכרח משקפים את חשיפתם האמיתית לסיכון זה.

לוח א'–21

יחסי הנזילות¹, חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות, דצמבר 2003 עד דצמבר 2005

	יחס הנזילות הכולל ⁴			מגזר המט"ח ³			המגזר הלא-צמוד ²			
	2005	2004	2003	2005	2004	2003	2005	2004	2003	
הפועלים	0.200	0.200	0.201	0.688	0.562	0.550	0.161	0.166	0.164	
לאומי	0.340	0.340	0.311	1.093	0.858	0.541	0.272	0.293	0.289	
דיסקונט	0.465	0.464	0.431	0.801	0.733	0.494	0.431	0.435	0.424	
המזרחי-טפחות	0.233	0.282	0.351	1.827	1.287	1.014	0.171	0.238	0.320	
הבינלאומי	0.339	0.328	0.324	1.636	1.408	0.852	0.282	0.284	0.299	

(1) היחס שבין הנכסים בעלי רמת נזילות גבוהה לבין ההתחייבויות שרגישותן למשיכות בלתי צפויות גבוהה יחסית במגזר הלא-צמוד ובמגזר המט"ח.

(2) הנכסים המשוקללים ביחס הנזילות במגזר הלא-צמוד: מזומנים, פיקדונות בתאגידים בנקאיים, פיקדונות בבנק ישראל ואג"ח.

ההתחייבויות המשוקללות ביחס הנזילות במגזר הלא-צמוד: עו"ש, פח"ק ופז"ק.

(3) הנכסים המשוקללים ביחס הנזילות במגזר המט"ח: מזומנים, פיקדונות בבנקים בחו"ל, פיקדונות בבנק ישראל ואג"ח בחו"ל.

ההתחייבויות המשוקללות ביחס הנזילות במגזר המט"ח: פיקדונות תושבי חוץ ופיקדונות מבנקים בישראל ובחו"ל.

(4) יחס הנזילות במגזר הלא-צמוד ובמגזר המט"ח.

המקור: דוחות כספיים לציבור ועיבודי הפיקוח על הבנקים.

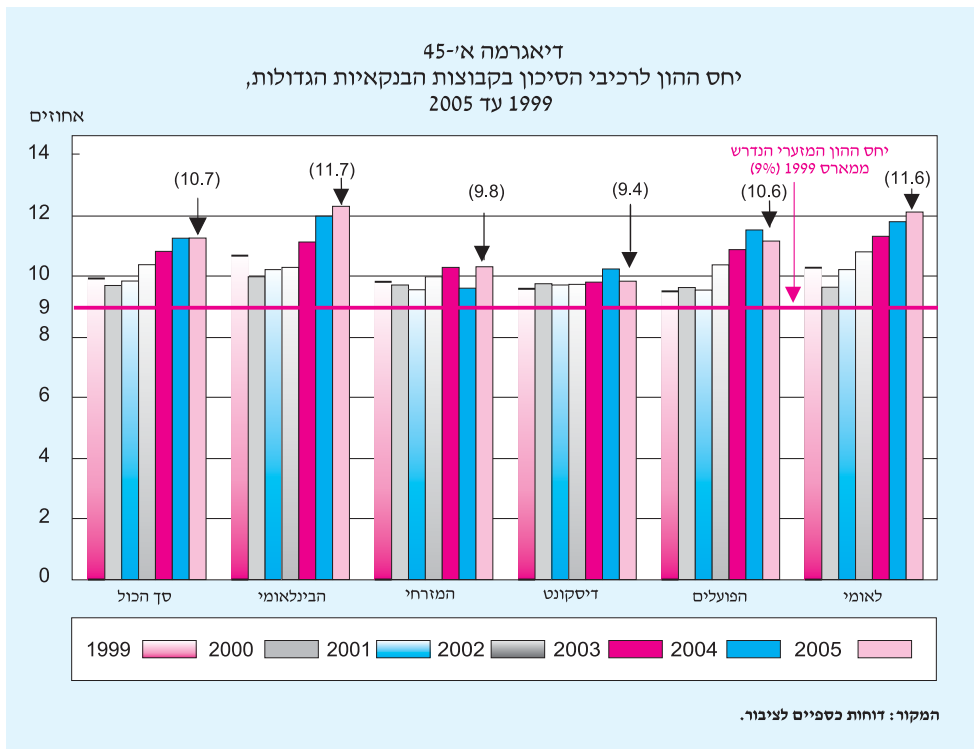
⁴⁶ להרחבה בנושא סיכון הנזילות ניתן לעיין בסקירת המפקח על הבנקים לשנת 2003.

⁴⁷ באוגוסט 2003 פרסם המפקח על הבנקים הוראה בדבר ניהול סיכון הנזילות (הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342), שלפיה הבנקים מחויבים לנהל סיכון זה באופן אקטיבי תוך יישום מודל סטנדרטי או פיתוח מודל פנימי. אולם יחס הנזילות המוצג בסקירה זו הוא אומדן פשוט אפשרי לבחינת סיכון הנזילות, ולכן אינו מייצג בהכרח את אופן אמידת הסיכונים של הבנקים המתחייב מההוראה דלעיל.

4. הלימות ההון

ההון שהבנק מחזיק משמש "כרית" לספיגת הפסדים, שעלולים להיווצר כתוצאה מהתממשות לא צפויה של הסיכונים שהוא חשוף להם. הלימות ההון מחושבת כיום על פי המלצות ועדת באזל I מ-1988 בדבר הקצאת הון כנגד סיכונים אשראי והמלצותיה מ-1996 בדבר הקצאת הון כנגד סיכונים שוק. ביוני 2006 פורסם נוסח סופי של המלצותיה החדשות (להלן: באזל II). ההמלצות נועדו לשפר את אמידת סיכונים האשראי והקצאת ההון בגין סיכונים אלה ולאפשר קשר הדוק יותר בין סיכונים האשראי לבין דרישות ההון בגין הסיכונים. המלצות באזל II גם כוללות, לראשונה, דרישה להקצות הון בגין סיכונים תפעוליים.

יחס ההון לרכיבי הסיכון בחמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות נותר ללא שינוי במהלך 2005 – 10.73% (לוח א'–22 ואיור א'–45). עם זאת, בדצמבר 2005 נמצא יחס ההון לרכיבי הסיכון ברמתו הגבוהה ביותר מאז 1999 – השנה שבה דרישת המפקח על הבנקים בדבר יחס ההון המזערי הועלתה מ-8% ל-9%. יציבותו של יחס הלימות ההון בחמש הקבוצות הבנקאיות השנה, תוך שונות בין הקבוצות הבנקאיות (ירידה ב"דיסקונט" ו"הפועלים" לעומת עלייה ביתר הקבוצות הבנקאיות), נבעה מעליות זהות ברכיבי הסיכון ובבסיס ההון (8%).

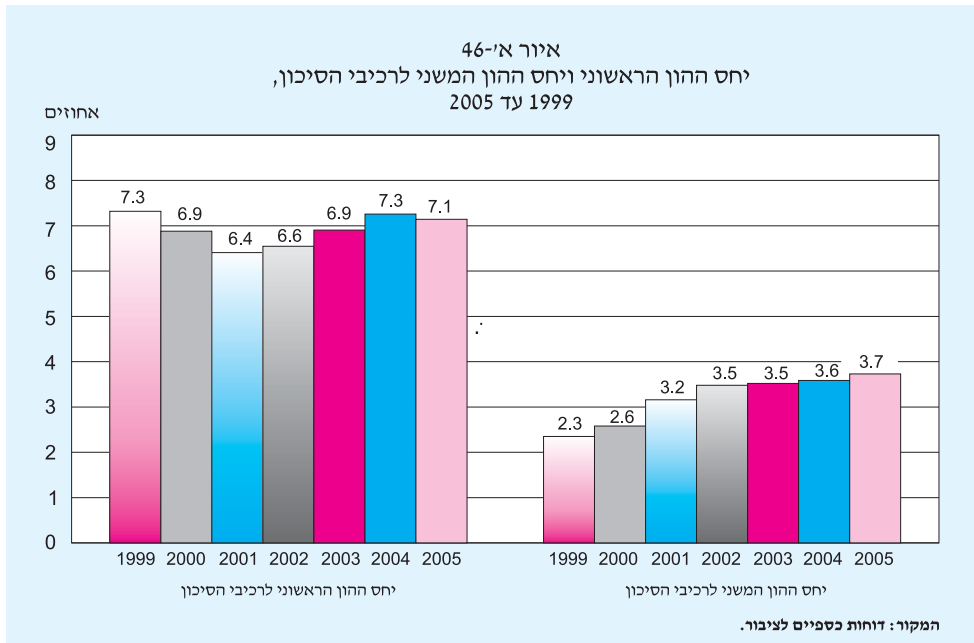
לוח א'-22

התפלגות ההון ויחסיו ההון כחמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות, 2003 עד 2005

	השנה הקבוצות		הבנקאות		המזרחי-טפחות		ריסקונט		לאומי		המפעלים	
	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004
ההון ¹	49,175	46,412	4,278	3,907	4,682	4,139	7,185	6,835	16,205	15,262	16,825	16,269
ההון הראשוני ²	49,229	46,320	4,217	3,847	4,606	4,072	7,092	6,619	16,277	15,165	17,037	16,617
ההון המשני ²	25,712	22,886	1,893	1,909	2,385	2,060	3,796	3,559	8,876	7,343	8,762	8,015
נותן: מכשירי הון מורכבים	5,403	5,063	1,807	1,823	2,278	1,953	43	43	517	505	758	739
ההון השלישי	235	234	0	0	0	0	37	41	198	193	0	0
ההשקעות במניות ובתבי הממדיניות של חברות כלולות	-1,202	-977	-32	-43	-51	-40	-947	-824	-142	-34	-30	-36
סך כל ההון לצורך חישוב יחס ההון לרכיבי הסיכון	73,974	68,463	6,078	5,713	6,940	6,092	9,978	9,395	25,209	22,667	25,769	24,596
סך המאון	860,610	813,599	72,010	68,710	86,451	83,292	142,721	273,152	256,111	273,988	262,765	262,765
היתרות של המכשירים ההון-מאוננים (ערך נקוב)	919,721	753,940	84,191	83,609	89,679	72,891	96,234	223,624	205,889	409,583	295,317	295,317
שווה ערך האשראי של ספקים חוץ-מאוננים	148,054	127,856	10,882	11,201	15,550	14,902	19,833	18,819	41,399	37,590	60,390	45,344
היתרות המאונניות המשוקלות של סיכון האשראי	566,102	536,036	43,190	41,080	55,429	53,094	90,174	81,753	183,592	171,814	193,717	188,295
היתרות החוץ-מאונניות המשוקלות של סיכון האשראי	109,901	92,031	7,649	8,243	13,211	12,690	14,732	13,201	30,027	26,183	44,282	31,714
סיכויי הסיכון	13,257	10,116	963	682	1,966	722	1,521	1,318	4,585	3,527	4,222	3,867
סך כל הספקים המשוקלים	689,260	638,183	51,802	50,005	70,606	66,506	96,272	218,204	201,524	242,221	223,876	223,876
יחס ההון לסך המאון	5.71	5.70	5.94	5.69	5.42	4.97	4.64	4.79	5.93	5.96	6.14	6.19
יחס ההון הראשוני לרכיבי הסיכון	7.14	7.26	8.14	7.69	6.52	6.12	6.66	6.88	7.46	7.53	7.03	7.42
יחס ההון המשני לרכיבי הסיכון	3.73	3.59	3.65	3.82	3.38	3.10	3.57	3.70	4.07	3.64	3.62	3.58
סך יחס ההון לרכיבי הסיכון	10.73	10.73	11.73	11.42	9.83	9.16	9.38	9.76	11.55	11.25	10.64	10.99

- (1) ההון העצמי וההונות של בעלי מניות חיצוניים על פי טאנזי והקבוצות.
 (2) על פי ההוראות בדבר יחס ההון המוערי.
 המקור: דוחות כספיים לצבור.

עלייה של כ-6% בהון הראשוני⁴⁸, ועמה העלייה של כ-8% ברכיבי הסיכון, הובילו לירידה קלה באיכות ההון: יחס ההון הראשוני לרכיבי הסיכון ירד מ-7.26% ב-2004 ל-7.14% ב-2005 (איור א'-46). ביחס ההון המשני⁴⁹ לרכיבי הסיכון, המשקף את החלק הפחות יציב בהון⁵⁰, נמשכה מגמת העלייה שאפיינה אותו בשנים האחרונות – מ-2.3% בדצמבר 1999 ל-3.59% בסוף 2004 ו-3.73% בסוף 2005 (לוח א'-22 ואיור א'-46). עלייה זו נובעת מגידול ניכר בגיוס כתבי התחייבות נדחים ברוב הקבוצות הבנקאיות⁵¹ (בעיקר בקבוצת "לאומי"); זאת, ככל הנראה, לנוכח האפשרות של מיצוי המגבלה הפיקוחית, שלפיה כתבי ההתחייבות הנדחים אינם יכולים לעלות על 50% מההון הראשוני (שלא הוקצה כנגד סיכונים שוק) ולנוכח הירידה בעלות גיוס ההון.

למרות השיפור ביחס ההון לנכסי הסיכון בשנים האחרונות, הרי בהשוואה בין-לאומית ישראל היא אחת משתי המדינות בעלות יחס הלימות ההון העודפת

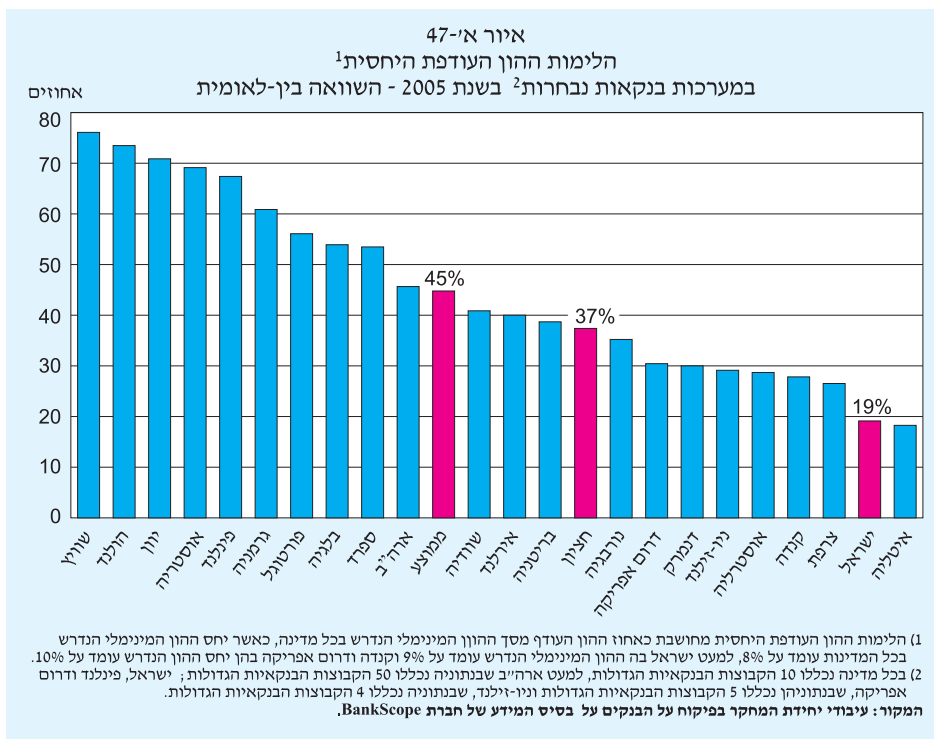
⁴⁸ רכיבי ההון הראשוני הם: הון מניות נפרע (למעט מניות בכורה צוברות או ניתנות לפדיון), קרנות (הנובעות מפרמיה ששולמה בעת הנפקת המניות ואחרות), עודפים (בניכוי הפסדים), תקבולים על חשבון מניות וזכויות בעלי מניות חיצוניים בהון של חברות בת שאוחזו.

⁴⁹ רכיבי ההון המשני כוללים: מניות בכורה צוברות, הפרשה כללית לחובות מסופקים וכתבי התחייבות נדחים, הניתנים להמרה במניות התאגיד הבנקאי, שהתקופה הממוצעת לפירעונם היא חמש שנים.

⁵⁰ כתבי התחייבות נדחים הם חלק הארי של ההון המשני, ומנקודת ראותו של הבנק הם משקפים חלק פחות יציב של ההון מאלו של ההון הראשוני. זאת משום שהם נצברים (לא ניתן לדחות את תשלומי הריבית עליהם), מונפקים לתקופה מוגבלת, אין ודאות לגבי זמינותם (מעבר לתקופה מסוימת שנקבעה בהוראות) ולגבי עלות חידושם, והם לא משתתפים בהפסדי התאגיד המנפיק באופן שוטף.

⁵¹ יחס כתבי ההתחייבות הנדחים להון הראשוני (שלא הוקצה כנגד סיכונים שוק) עלה במהלך 2005 ב-3.11 נקודות אחוז (מ-43.6% ל-46.7%).

היחסית⁵² הנמוך ביותר (איור א'–47). נראה אפוא כי על מערכת הבנקאות בארץ להגדיל את יחס הלימות ההון בהשוואה ליחס הנדרש (9% החל ממאסר 1999) כדי לשפר את יכולתה לספוג הפסדים (בפרט בתיק האשראי הבנקאי), בעיקר בתקופות שפל בכלכלה הישראלית, שבהן הביקוש לאשראי יורד, אך גם איכות האשראי יורדת. יש לציין, כי גם הנדבך השני בבאזל II גורס שהפיקוח על הבנקים צריך לצפות מהבנקים להחזיק הון עודף מעבר לדרישות ההון המינימליות.

5. התשואה המותאמת לסיכון

בשנת 2005 נמשך השיפור במדד התשואה המותאמת לסיכון (RAROC) בסך פעילותן של חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות, אף כי בשיעור מתון יותר מאשר אשתקד. השיפור השנה, כמו בשנה הקודמת (0.52, 1.26 ו-1.51 בשנים 2003, 2004 ו-2005 בהתאמה), הוא תוצאה עלייה בתשואה-להון העודפת (מעל לריבית חסרת הסיכון) וירידה מסוימת בסטיית התקן של רווחיות הבנקים, האמורה לשקף את השפעת מכלול הסיכונים הבנקאיים.

מחלוקה לפעילויות מתברר כי הבנקאות המסחרית נהנתה מערך RAROC הגבוה ביותר (לוח א'–23), ערך שאף עלה עלייה ניכרת בשנתיים האחרונות. כן עולים

⁵² הלימות ההון העודפת היחסית מחושבת כאחוז ההון העודף מסך ההון המינימלי הנדרש בכל מדינה.

לוח א'-23

התשואה המתואמת לסכיון – RAROC; גישת השונויות – השונויות המשותפות¹, לפי קבוצות בנקאיות ולפי פעילויות², 2005

התערכת	סדר	המחזורי-שפוחת ⁴ הבינלאומי	המחזורי-שפוחת ⁴ הבינלאומי	דיסקונט	לאומי	הפעלים	התערכת
הבנקאות המסחרית	1.14	0.89	0.60	-0.11	1.10	1.32	הבנקאות המסחרית
	(41.80%)	(67.06%)	(34.31%)	(45.89%)	(38.02%)	(38.29%)	
הבנקים להשכנתאות	0.44	1.44	0.70	-0.02	0.36	0.00	הבנקים להשכנתאות
	(10.47%)	(13.11%)	(47.21%)	(7.39%)	(8.24%)	(6.40%)	
שלווחות ח"ל	0.52	-0.29	-0.03	0.54	0.15	0.82	שלווחות ח"ל
	(17.52%)	(12.75%)	(6.64%)	(35.04%)	(21.37%)	(9.56%)	
החברות הפיננסיות ³	0.50	-0.09	0.58	-0.02	1.08	0.09	החברות הפיננסיות ³
	(13.76%)	(3.95%)	(10.52%)	(3.78%)	(12.74%)	(22.72%)	
חברות כרטיסי האשראי	0.51	0.04	0.00	0.44	0.09	0.66	חברות כרטיסי האשראי
	(1.42%)	(0.19%)	(0.00%)	(1.64%)	(1.70%)	(1.73%)	
החברות הריאליות וחברות הביטוח	0.48	0.00	0.00	0.55	0.45	0.18	החברות הריאליות וחברות הביטוח
	(7.74%)	(0.00%)	(0.04%)	(2.16%)	(6.81%)	(15.36%)	
חברות אחרות (שאינן עיקריות)	0.10	0.03	0.22	0.07	1.01	0.05	חברות אחרות (שאינן עיקריות)
	(7.00%)	(2.94%)	(4.85%)	(4.09%)	(11.12%)	(5.94%)	
סך כל פעילויות הבנקאיות							סך כל פעילויות הבנקאיות
	0.52	0.06	0.78	-0.09	0.35	0.75	R _f (2003)=4.84 2003–1993
	1.26	0.34	1.20	0.54	0.98	1.48	R _f (2004)=4.22 2004–1994
	1.51	1.03	1.71	0.41	1.13	1.84	R _f (2005)=3.63 2005–1995

$$RAROC_i = (ROE_i - R_f) / (2.33 * \sigma_{ROE_i})$$

כאשר,

ROE – התשואה-ללחון בשנה האחרונה הקובעת (הרווח לסוף השנה להשקעה בתחילת השנה).

R_f – ריבית חסרת סיכון; תשואה לפדיון על אג"ח צמודה למדל ל-10 שנים ("גליל") בשנה האחרונה הקובעת של כל הבנקים.

σ_{ROE} = סטיית תקן של תחשואות לחון, המחושבת על בסיס תצפיות רבעוניות של התשואות לחון השנוניות (אובעת הרכעונים הקורנוים) על פני 11 שנים.

Z – ערך Z ברמת מובהקות של 99%. מדידות סטטיסטיות שערכנו (t-quantile-Bera) מתברר כי התפלגות התשואה-לחון הרבעונית על פני אות עשרה שנים היא נורמאלית.

(1) אס ב-2005 לא היתה פעילות בנקאית בתחום כרטיס בתקופה זו, התשואה המתואמת לסכיון (RAROC) המדווחת היא 0.

(2) כולל חברות להחזקה והשקעות, חברות להשכרת נכסים (ליסינג) וחברות להחזקות פיננסיות.

(3) בשל המיזוג בין בנק "המזרחי" לבנק "שפוחת" נוצר עיות כסרית בנתוני ה-RAROC של הקבוצה בעת החלוקה לפעילויות, הנובע מחישוב החון בסוף שנת 2004 (שנה שקדמה למיזוג) והרווח בסוף שנת 2005 (לאחר המיזוג).

(4) הנתונים סטטיסטיים מתחת לנתוני ה-RAROC מביאים את ממוצע אות ההשקעה בתחום הפעילות ביחס לחון הקבוצה הבנקאית בשנים 1994–2005.

(5) המקור: דוחות כספיים לציבור.

מהלוח הבדלים גדולים בין הבנקים בתשואה המותאמת לסיכון, כאשר הבנקים למשכנתאות מציגים את התשואה המותאמת לסיכון הנמוכה ביותר מבין הפעילויות הבנקאיות העיקריות.

6. חוסנה של מערכת הבנקאות על פי מדד "חוסן" ועל פי הערכות של חברות דירוג חיצוניות מקומיות ובין-לאומיות.

מדד "חוסן"⁵³, המשקלל מכלול אינדיקטורים לכיצועי הבנקים – ביניהם הלימות ההון, סיכוני האשראי, איכות הניהול, הרווחיות, הנזילות והרגישות לסיכוני שוק – הצביע גם השנה על שיפור בחוסנה ובאיתנותה של מערכת הבנקאות בישראל. אמנם השיפור השנה קל יחסית לשנתיים הקודמות, אך הוא עדיין חלק ממגמת השיפור הרב-שנתית שהחלה להסתמן עוד בשנת 2003 (לוח א'–24). הירידה (שיפור) של מדד החוסן במהלך 2005 מיוחסת בעיקר לשיפור באיכות האשראי, והיא תואמת את השיפור שחל בתחילת 2006 בדירוג של שני הבנקים הגדולים ("בנק הפועלים" ו"בנק לאומי") מטעם חברות דירוג חיצוניות⁵⁴ (לוח נ'–א'–13 ולוח נ'–א'–14).

לוח א'–24

ציוני מדד החוסן של המוסדות הבנקאיים בישראל,

ממוצע משוקלל לסך המערכת, 2000 עד 2005

השנה	2000	2001	2002	2003	2004	2005
הציון הכולל:	2.78	2.99	2.95	2.76	2.60	2.51

⁵³ מדד זה פותח ומיושם על ידי הפיקוח על הבנקים. המדד נע בין 1 (הציון הגבוה ביותר) לבין 5 (הציון הנמוך ביותר). להסבר מפורט על המדד ורכיביו ראו תיבה א'–1 בסקירה השנתית לשנת 2003, עמ' 28–29, ואצל י' פישמן וד' רוטנברג, "חוסן – מדד לבחינת איתנותם וחוסנם של בנקים בישראל", סוגיות בבנקאות 17, 61–93.

⁵⁴ מעלות, Fitch-IBCA-1 Standard & Poor's, Moody's.

לוח נ'א'-1

הנכסים וההתחייבויות הלא-צמודים במטבע ישראלי בנקים מסחריים, עד 2003

התחלות היחידות		השינוי הישראלי לעומת השנה הקודמת		היתרת לסוף שנה						
התחלות היחידות	התחלות היחידות	השינוי הישראלי לעומת סוף הקודמת	השינוי הישראלי לעומת סוף הקודמת	התחלות היחידות	התחלות היחידות					
המנוצעות	המנוצעות	המנוצעות	המנוצעות	המנוצעות	המנוצעות					
2005	2004	2005	2004	2005	2004					
(אחוזים)	(אחוזים)	(אחוזים)	(אחוזים)	(אחוזים)	(אחוזים)					
הנכסים										
1	1	13	3,479	3,076	14	2	3,453	3,025	2,953	שטרי כסף ומעות
6	10	-37	17,219	27,259	-32	-36	17,818	26,255	41,250	פיקדונות בנק ישראל
2	2	21	6,169	5,086	65	13	7,627	4,627	4,091	פיקדונות בנקים
70	67	12	196,228	175,734	12	9	208,883	186,316	170,913	אשראי לציבור
18	17	18	51,046	43,235	25	37	58,135	46,436	33,967	מק"ח + אג"ח לא צמודות
3	4	0	9,460	9,418	95	4	13,735	7,034	6,748	מזנה: מק"ח
2	2	2	6,210	6,088	-1	-1	6,937	6,979	7,071	נכסים אחרים
100	100	8	280,350	260,478	11	5	302,854	273,638	260,245	סך כל הנכסים
ההתחייבויות										
1	1	-33	1,611	2,394	-51	-20	1,028	2,117	2,654	הלוואות מוגישיות מנק ישראל
2	2	32	5,893	4,459	88	30	6,198	3,298	2,529	פיקדונות בנקים
0	0	87	817	437	163	-13	1,206	459	528	פיקדונות במשלה
94	95	8	292,917	270,224	6	5	305,793	287,654	247,687	סך פיקדונות הציבור
11	10	27	34,719	27,430	12	31	38,806	34,574	26,353	מזנה: פיקדונות ע"ש
10	9	13	30,700	27,086	25	-8	35,000	27,977	30,510	מזנה: פח"ק
72	74	7	225,431	211,016	4	5	230,733	221,862	211,631	מזנה: פח"ק ופק"ם
1	2	-56	2,067	4,691	-61	-48	1,253	3,240	6,193	מזנה: פיקדונות אחרים
3	3	27	10,425	8,239	14	12	11,549	10,119	9,017	התחייבויות אחרות
100	100	9	311,662	285,753	7	5	325,773	303,646	289,415	סך כל ההתחייבויות
11	9	37	34,651	25,250	7	36	32,625	30,436	22,408	עסקאות בנקים
.	.	.	3,339	-25	.	.	9,705	428	-6,761	עודף הנכסים על ההתחייבויות

המקור: דיווחים למפקח על הבנקים.

לוח נ-א-2

התכסים וההתחייבויות הנקבים במטבע חוץ והצמודים למטבע חוץ בנקבים מסודיים, עד 2003

התפלגות היתרות	השנתי הראלי		השנתי הראלי		השנתי הראלי		השנתי הראלי		השנתי הראלי		השנתי הראלי	
	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2003
התמוצעות	התמוצעות		התמוצעות		התמוצעות		התמוצעות		התמוצעות		התמוצעות	
2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2003
(אחוזים)	(אחוזים)		(אחוזים)		(אחוזים)		(אחוזים)		(אחוזים)		(אחוזים)	
1	1	1	364	360	-8	-16	332	360	427	שטח ונעות	שטח ונעות	שטח ונעות
30	20	58	16,481	10,405	24	60	16,518	13,277	8,273	פיקדונות בנקים בחו"ל	פיקדונות בנקים בחו"ל	פיקדונות בנקים בחו"ל
3	4	-10	1,695	1,884	-28	-5	1,468	2,040	2,136	פיקדונות בנקים בישראל	פיקדונות בנקים בישראל	פיקדונות בנקים בישראל
1	1	-15	311	369	-35	-38	240	369	599	פיקדונות בנק ישראל	פיקדונות בנק ישראל	פיקדונות בנק ישראל
46	54	-8	25,412	27,697	-11	-5	24,016	27,085	28,459	אשראי חופשי לתושבי ישראל	אשראי חופשי לתושבי ישראל	אשראי חופשי לתושבי ישראל
6	8	-18	3,488	4,250	-14	-11	3,381	3,914	4,390	אשראי חופשי לתושבי חוץ	אשראי חופשי לתושבי חוץ	אשראי חופשי לתושבי חוץ
1	1	-8	444	481	-15	-8	402	474	517	אשראי למושלה	אשראי למושלה	אשראי למושלה
8	8	15	4,668	4,066	30	-13	5,385	4,148	4,762	ניירות ערך	ניירות ערך	ניירות ערך
4	4	9	2,159	1,978	3	-11	2,312	2,237	2,525	נכסים אחרים	נכסים אחרים	נכסים אחרים
100	100	7	55,022	51,490	0	3	54,053	53,903	52,088	סך כל התכסים	סך כל התכסים	סך כל התכסים
95	96	5	52,181	49,477	0	3	51,431	51,636	50,000	בהם: נקוב במט"ח	בהם: נקוב במט"ח	בהם: נקוב במט"ח
4	5	-23	1,880	2,453	-32	-2	1,546	2,269	2,307	פיקדונות בנקים בחו"ל	פיקדונות בנקים בחו"ל	פיקדונות בנקים בחו"ל
1	1	21	321	266	29	-30	302	234	333	פיקדונות בנקים בישראל	פיקדונות בנקים בישראל	פיקדונות בנקים בישראל
0	0	*	0	0	*	*	*	0	0	הלוואות מבנק ישראל	הלוואות מבנק ישראל	הלוואות מבנק ישראל
3	3	-2	1,599	1,599	-3	-3	1,533	1,575	1,621	פיקדונות ממשלה	פיקדונות ממשלה	פיקדונות ממשלה
39	41	0	19,916	19,916	-1	-1	19,986	20,253	20,541	פיקדונות של תושבי חוץ	פיקדונות של תושבי חוץ	פיקדונות של תושבי חוץ
10	10	0	4,950	4,943	-11	8	4,762	5,325	4,931	פיקדונות של תושבי ישראל	פיקדונות של תושבי ישראל	פיקדונות של תושבי ישראל
39	36	14	20,184	17,744	15	9	21,639	18,782	17,208	פיקדונות אחרים של תושבי ישראל	פיקדונות אחרים של תושבי ישראל	פיקדונות אחרים של תושבי ישראל
5	4	15	2,412	2,102	8	1	2,620	2,422	2,392	התחייבויות אחרות ²	התחייבויות אחרות ²	התחייבויות אחרות ²
100	100	4	51,224	49,023	3	3	52,389	50,861	49,332	סך כל ההתחייבויות	סך כל ההתחייבויות	סך כל ההתחייבויות
95	95	5	48,663	46,397	3	4	49,751	48,324	46,335	בהם: נקוב במט"ח	בהם: נקוב במט"ח	בהם: נקוב במט"ח
-12	-9	44	-6,061	-4,195	-19	11	-4,072	-5,033	-4,527	עסקאות בנגזרים	עסקאות בנגזרים	עסקאות בנגזרים
*	*	*	-2,263	-1,729	*	*	-2,408	-1,991	-1,771	ערך הנכסים על ההתחייבויות	ערך הנכסים על ההתחייבויות	ערך הנכסים על ההתחייבויות

(1) לולעל השקעה במניות בחברות בנות ובחברות מוטפות.

(2) כולל סכומים במטבע, אג"ח ושטח ונעות, שהוכרו כפיקדונות מוטפות.

המקור: דיווחים לפיקוח על הנכסים.

3-1X-1 3 112

הצקור: דדדדד לפרקוד על הדבדד.

בשנים 2003 ו-2004.

(1) נתוני 2003–2005 אינם בני השוואה (לא היתרות לסוף שנה ולא היתרות הממוצעות), בשל אי הכללת נתוני בנק "משכן" בשנת 2003 ונתוני בנק "שפחות" בשנת 2003.

לוח ג'-א-4

התפלגות המכשירים הפיננסיים החוץ-מאזניים, המש הקבוצות הבנקאיות הגדולות, עד 2002

שנת	שער השנתי			היתרות לסוף שנה		
	התפלגות	(לעומת השנה קודמת)		2005	2004	2003
2005	2004	2003	2005	2004	2003	
(אחוזים)	(אחוזים)	(אחוזים)	(אחוזים)	(מיליארדי ש"ח)	(מיליארדי ש"ח)	
2.1	2.6	2.5	-11.0	13.8	6	6
6.2	6.4	7.5	8.3	-5.9	19	17
6.8	7.4	8.0	2.3	2.5	20	20
9.1	9.2	9.5	10.3	7.2	27	25
23.8	19.8	22.4	34.2	-2.2	72	53
5.0	5.1	5.7	9.0	-0.7	15	14
5.8	6.6	5.8	-1.9	25.9	18	18
27.9	28.3	23.2	10.4	34.4	84	76
13.5	14.6	15.5	3.2	4.1	41	39
100	100	100	11.9	10.4	301	269
						244

אשראי תעודות
ערבויות להבטחת אשראי
ערבויות לרכיש דירות
ערבויות והתחייבויות אחרות
התחייבויות בלתי חוזרות לפתן אשראי שאושר ועדיין לא ניתן
התחייבויות לחוצאת ערבויות
התחייבויות בנין עסקאות פתוחות בכרטיסי אשראי
מסגרות חו"ד ומסגרות אשראי אחרות לצירבור שלא נוצלו
מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו
סך הכול

המקור: דוחות כספיים לצירבור.

לוח נ'–א'–5

התפלגות היתרות במכשירים הנגזרים,

חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות, דצמבר 2004 לעומת דצמבר 2005

(מיליארדי ש"ח)¹

2005				2004				
סך הכול	חווים אחרים ²	חוזי מטבע	חוזי ריבית	סך הכול	חווים אחרים ²	חוזי מטבע	חוזי ריבית	
433.1	33.9	227.7	171.5	273.4	17.2	145.3	110.9	הפועלים
254.6	32.4	143.8	78.4	238.4	28.4	135.6	74.4	לאומי
105.0	9.0	76.3	19.8	78.3	6.7	55.3	16.3	דיסקונט
106.9	19.4	68.7	18.8	101.7	25.4	65.4	10.9	מזרחי–טפחות
135.1	50.3	76.1	8.7	109.7	33.0	68.3	8.5	הבינלאומי
1,034.7	144.9	592.5	297.3	801.6	110.8	469.9	220.9	סך הכול

(1) במונחי קרן עיונית, במחירים שוטפים.

(2) חוזים בגין מניות, מדדי מניות, מק"ם עתידי וסחורות.

המקור: דוחות כספיים לציבור.

לוח נ'–א'–6

יחס הכיסוי התפעולי ויחס היעילות בבנקים המסחריים, 2004 ו-2005

2005		2004		הבנק
יחס היעילות ²	יחס הכיסוי התפעולי ¹	יחס היעילות ²	יחס הכיסוי התפעולי ¹	
1.74	0.57	1.79	0.59	הפועלים
1.73	0.56	1.81	0.56	לאומי
1.08	0.45	1.28	0.48	דיסקונט
1.59	0.54	1.39	0.51	מזרחי–טפחות
1.66	0.62	1.56	0.62	הבינלאומי
1.59	0.54	1.65	0.56	ממוצע חמשת הבנקים הגדולים

(1) היחס שבין ההכנסות התפעוליות והאחרות לסך ההוצאות התפעוליות והאחרות.

(2) מחושב כיחס בין סך ההכנסות התפעוליות והרווח מפעולות מימון לסך ההוצאות התפעוליות והאחרות.

נקרא בספרות Efficiency Ratio. לעתים הוא מוצג כהופכי של היחס שחישבנו כאן כלומר, כסך ההוצאות התפעוליות והאחרות בסך ההכנסות (המימוניות והתפעוליות).

המקור: דוחות כספיים לציבור ועבודי יחידת המחקר של הפיקוח על הבנקים.

לוח נ'–א'–7

יחס ההוצאות התפעוליות ליחידת תפוקה¹, והיעילות התפעולית (X-Efficiency)

לפי קבוצות גודל, 1994 עד 2005

(מיליארדי ש"ח)

התפוקה			בנקים בינוניים	בנקים גדולים
התקופה	בנקים קטנים (עד 240 מיליארדי ש"ח)	40 עד 150 מיליארדי ש"ח)	בנקים בינוניים (מעל 150 מיליארדי ש"ח)	
ההוצאה הממוצעת				
1994 – 2004	0.027	0.022	0.018	
2005	0.024	0.021	0.016	
"X-Efficiency" המירבי (החיסכון המרבי) ⁵				
1994 – 2004	0.17 (0.83)	0.67 (0.33)	0.88 (0.12)	
2005	0.34 (0.66)	0.66 (0.34)	0.998 (0.002)	

- (1) מוגדר כסך ההוצאות התפעוליות ביחס לתפוקה. התפוקה חושבה כסך הנכסים המאזניים ושווה ערך של הנכסים החוץ-מאזניים.
 - (2) יש להביא בחשבון שבקבוצת גודל זו חלו שינויים מבניים לאורך התקופה – כגון מיזוגים, רכישות או סגירה של בנקים – המשפיעים על הממוצעים לאורך זמן. הבנקים הנכללים בקבוצה זו הם: בנק אגוד, בנק אוצר החייל, בנק יהב, בנק ערבי-ישראלי, בנק מסד, בנק פאג"ל, בנק קונטיננטל.
 - (3) בקבוצה זו נכללים: בנק דיסקונט, בנק מזרחי-טפחות והבנק הבינלאומי.
 - (4) בקבוצה זו נכללים: בנק הפועלים ובנק לאומי.
 - (5) מחושב כהוצאה הממוצעת המזערית חלקי ההוצאה הממוצעת המרבית בכל קבוצת גודל (AC_{min}/AC_{max}). לכן, אחת פחות יחס זה, בכל קבוצת גודל, משקף את החיסכון הפוטנציאלי המרבי בהוצאות הייצור באותה קבוצה.
- המקור: דיווחים לפיקוח על הבנקים ועיבודי יחידת המחקר בפיקוח על הבנקים.

לוח נ'א-8

יחס האשראי¹ לתוצר המקומי הענפי, 1997 עד 2005

ענף	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
חקלאות	1.53	1.25	1.46	1.41	0.77	0.71	0.69	0.67	0.60
תעשייה	0.84	1.04	1.27	1.20	1.55	1.59	1.53	1.38	1.41
בינוי ונדל"ן	2.81	3.00	3.55	4.08	4.47	4.33	4.11	3.91	3.88
בינוי	2.73	3.08	3.63	4.09	4.35	4.06	3.62	3.57	3.55
נדל"ן	3.24	2.69	3.29	4.02	4.90	5.23	5.81	5.22	4.85
חשמל ומים	0.65	0.61	0.77	0.85	1.01	1.01	0.75	0.75	0.62
מסחר ושירותים	0.57	0.71	0.88	0.87	0.94	0.98	0.92	0.94	0.94
מסחר	0.97	1.17	1.29	1.37	1.47	1.46	1.41	1.41	1.43
שירותים	0.43	0.56	0.74	0.71	0.78	0.83	0.77	0.79	0.81
שירותי אוכל והארוחה	0.98	1.35	1.54	1.16	1.53	1.47	1.55	1.36	1.13
שירותים פיננסיים	0.77	1.08	2.08	2.32	2.66	3.99	3.32	3.51	3.81
תקשורת ושירותי מחשב	0.34	0.61	0.80	0.82	0.90	0.82	0.64	0.47	0.43
תחבורה ואחסנה	0.41	0.50	0.82	0.80	0.83	0.93	0.87	0.84	0.83
סך הכול	1.02	1.15	1.38	1.36	1.50	1.59	1.43	1.36	1.35

(1) האשראי מחושב בגין פעילות לווים בישראל בלבד והוא כולל: אשראי מאזוני (אשראי לציבור, השקעות באג"ח ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים) וסיכון אשראי חוץ-מאזני, המשוקלל במקדמי המרה לאשראי מאזני (ערבויות והתחייבויות אחרות על חשבון לקוחות ועסקאות עתידיות).

המקור: דיווחים לפיקוח על הבנקים, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מאגר המידע של מחלקת המחקר בבנק ישראל ועיבודי יחידת המחקר בפיקוח על הבנקים.

לוח נ'א-9

התפלגות יתרות האשראי לצניבור¹ לפי גודל הלווה בחמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות², 2004 עד 2005

אשראי ללווה	יתרת האשראי לצניבור וסיכון האשראי החזין- מאוני		מספר הלווים		יתרת האשראי המוצעת		המשקל המצטבר בסך יתרת האשראי		המשקל המצטבר בסך יתרת הלווים	
אשראי ללווה	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005
(אלפי ש"ח)	(מיליוני ש"ח)	(מיליוני ש"ח)			(אלפי ש"ח)		(אחוזים)	(אחוזים)	(אחוזים)	(אחוזים)
עד 10 בעל	7,392	8,131	1,946,999	1,998,788	4	4	100.0	100.0	100.00	100.00
10 עד 20 בעל	9,199	8,946	616,837	610,351	15	15	99.1	99.1	59.89	59.85
20 עד 40 בעל	19,654	20,193	670,572	688,261	29	29	98.0	98.1	47.18	47.58
40 עד 80 בעל	36,055	37,379	636,662	667,909	56	57	95.5	95.8	33.36	33.76
80 עד 150 בעל	50,083	50,506	472,529	479,006	105	106	91.1	91.5	20.25	20.34
150 עד 300 בעל	59,599	60,395	283,419	281,623	214	210	84.9	85.8	10.51	10.72
300 עד 600 בעל	59,691	66,587	147,697	163,200	408	404	77.6	78.9	4.67	5.06
600 עד 1,200 בעל	32,919	38,664	41,550	48,595	796	792	70.2	71.3	1.63	1.78
1,200 עד 2,000 בעל	18,148	20,028	12,129	13,353	1,496	1,496	66.2	66.9	0.77	0.80
2,000 עד 4,000 בעל	25,725	27,790	9,464	10,183	2,718	2,718	64.0	64.6	0.52	0.54
4,000 עד 8,000 בעל	32,502	35,269	6,063	6,348	5,556	5,361	60.8	61.5	0.33	0.33
8,000 עד 20,000 בעל	59,652	61,996	4,897	4,976	12,459	12,181	56.8	57.5	0.20	0.20
20,000 עד 40,000 בעל	61,355	65,467	2,232	2,339	27,989	27,489	49.4	50.4	0.10	0.10
40,000 עד 200,000 בעל	182,096	193,887	2,298	2,399	80,820	79,241	41.9	43.0	0.06	0.06
200,000 עד 400,000 בעל	72,622	73,827	259	272	271,423	280,394	19.5	20.9	0.01	0.01
400,000 עד 800,000 בעל	55,293	62,695	101	116	547,455	540,474	10.5	12.5	0.00	0.00
800,000 עד 1,200,000 בעל	17,996	20,947	19	22	947,158	952,136	3.7	5.4	0.00	0.00

פרק א': מערכת הבנקאות הישראלית - הפעילות, התוצאות העסקיות והסיכונים

לוח נ-א'-9 (המשך)

התפלגות יתרות האשראי ליציבור¹ לפי גודל הלווה בהמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות², עד 2004

אשראי ללווה	יתרת האשראי החוץ-מאנוי		מספר הלווים		יתרת האשראי המוצעות		יתרת האשראי		המשקל המצטבר בסך		המשקל המצטבר בסך יתרת הלווים	
	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004
	(מיליוני ש"ח)		(מיליוני ש"ח)		(אלפי ש"ח)		(אתונים)		(אתונים)		(אתונים)	
מעל 1,200,000 עד 1,600,000	4,194	5,161	3	4	1,398,000	1,290,250	1.5	3.0	0.00	0.00	0.00	0.00
2,000,000 עד 2,400,000	5,571	5,417	3	3	1,857,000	1,805,667	1.0	2.4	0.00	0.00	0.00	0.00
2,400,000 עד 2,800,000	2,320	6,697	1	3	2,320,000	2,232,333	0.3	1.8	0.00	0.00	0.00	0.00
2,800,000 עד 3,200,000	—	—	—	—	—	—	0.0	1.0	0.00	0.00	0.00	0.00
3,200,000 עד 3,600,000	—	8,863	—	3	—	2,954,333	0.0	1.0	0.00	0.00	0.00	0.00
מעל 3,600,000	—	—	—	—	—	—	0.0	0.0	0.00	0.00	0.00	0.00
סך הכול	812,066	878,845	4,853,734	4,977,754	167	177	100.0	100.0	100.00	100.00	100.00	100.00

(1) כולל את יתרת האשראי ליציבור לאחור נכריי ההפרשות הספציפיות לחובות מטופקים ובתוספת השווי ההוגן של המכשירים הנגזרים, וכן את סיכון האשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאנויים, כפי שחושבו לצורך מנהלית החבות של הלווה.

(2) התנהגות במודלגות האשראי עד 8,000 ש"ח הם סכום התנהגות של כל חברה מאוחדת (אחדות על בסיס שכבות) במודלגות אשראי; מעל 8,000 ש"ח חושבו נתוני האשראי ומספר הלווים באמצעות סיכום האשראי של כל לווה בקבוצת הבנק כולה (אחדות ספציפית). המקור: דוחות מספיים ליציבור.

לוח נ"א-10

מאפייני הפעילות בענף הבנייה, 1997 עד 2005

השנים הראלי ב-2005 לעומת 2004	1-3/2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997	
(אחוזים)											
-7.1	12.4	11.8	12.7	13.9	14.9	15.5	16.9	16.6	17.5	19.2	שטח בבנייה (מיליוני מ"ר)
-3.2	9.4	9.1	9.4	9.9	10.3	11.0	11.9	11.6	12.1	13.0	מזה: למגורים (מיליוני מ"ר)
-4.0	55,985	54,876	57,148	61,579	64,713	70,528	77,950	76,459	86,291	93,711	דירות בבניה
-23.9	11,719	11,569	15,199	18,590	20,096	22,662	24,345	20,440	27,348	34,627	מזה: ביוזמה ציבורית
3.2	412,459	30,180	29,238	31,521	33,290	31,932	45,779	38,357	44,384	53,779	התחלת בניה - דירות
-4.2	11,315	32,028	33,443	34,605	38,763	39,263	43,578	46,287	53,849	67,676	גמר בניה - סך הכול
-5.3	2,181	8,195	8,654	8,927	10,473	8,956	10,556	16,702	17,648	22,326	מזה: ביוזמה ציבורית
1.2	45,429	12,487	12,444	11,846	14,599	14,535	13,999	14,302	14,537		מכירת דירות חדשות
4.6	56,980	24,415	23,346	22,494	25,243	16,649	24,537	33,544	31,390	41,370	שיווק קרקעות לבניה במונחי יחידות
1.4	1,928	3,743	3,692	3,931	4,379	4,382	4,502	4,841	5,087	5,519	דיוור (כפל המסחר) ¹
-6.3	6.7	7.4	7.9	9.0	9.6	9.4	9.6	11.0	12.6	13.9	היקף שיווק המלט (מיליוני טונות)
0.0	7.1	7.3	7.3	7.9	8.2	8.7	9.4	10.0	10.9	11.3	משקל ההשקעות בבניה בתוצר המקומי
-	-	-0.8	-2.9	-5.2	11.7	4.1	-2.7	0.9	5.1	10.6	הגולמי (אחוזים)
3.8	433,704	82,279	79,245	71,484	68,846	95,898	95,676	101,452	88,674	96,643	אחוז המועסקים בענף הבניה בכלל
-33.0	20	18	28	42	47	38	40	40	47	47	המועסקים במשק (אחוזים)
-30.4	56,850	15,190	21,840	30,125	32,110	36,525	38,515	40,240	41,060	45,580	ושינוי במוד מזרחי יחידות בבעלות ²
-6.3	52,075	4,245	4,530	6,030	6,755	8,125	9,000	9,770	9,990	14,800	מספר העסקאות נטל שבוצעו בנר"ל ³
1.1	58,127	21,126	20,895	23,267	33,565	43,580	60,192	76,766	56,726	66,221	לפי מס רכוש
											משקל הובאים בסך העסקאות (אחוזים)
											מיזם ההלוואות לזיך
											סך הכול לרכאים
											מזה: לעולים חדשים
											מספר העולים החדשים

(1) הנתון מהיום לשיווק קרקעות לבניה על ידי משרד הבינוי והשיכון וניהול מקרקעי ישראל - "משרד שירותי הדיור בבעלות ההיירים" - המבוססת על זקופה דרך שטר דירה.
 (2) החל מינואר 1999 מיושם מוד מזרחי הודות שבבעלות הדיור החדשים בשטח חריש - "משרד שירותי הדיור בבעלות ההיירים" - המבוססת על זקופה דרך שטר דירה.
 (3) נתוני העסקאות חוקני רשומות מ-2002, ובעת הם כוללים עסקות נטי.
 (4) נתונים לתקופה 5/2006-1.
 (5) נתונים לתקופה 6/2006-1.
 המקור: משרד הבינוי והשיכון - מידע חודשי, מאי 2006.

לוח נ"א-11

החשיפה לשינויים במודד המזהירים לצורכן ובשער החליפין, המוש הקבוצות הבנקאיות הגדולות, דצמבר 2004 עד דצמבר 2005

הכירוגיאומי	ספחות		דיסקונט		לאומי		הפועלים		המגזר הלא-צמוד
	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	
-3,327	-3,659	-9,008	-8,132	-1,238	-3,419	-1,697	-4,208	-3,130	-5,977
5,887	4,457	9,987	7,889	2,315	3,934	10,086	10,712	4,977	4,820
2,560	798	979	0	1,077	515	8,389	6,504	1,847	0
0	0	0	-243	0	0	0	0	0	-1,157
1.41	1.41	1.41	-0.75	1.41	1.41	1.41	1.41	1.41	-0.75
0.00	0.00	0.00	1.82	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	8.64
המגזר הצמוד									
ההפד שבו הנכסים להחתיכות (פיליוני ש"ח)									
השפעת העסקאות העתידיות האופציות (פיליוני ש"ח)									
ההון הפנוני המשוך למגזר הלא-צמוד ¹ (פיליוני ש"ח)									
הפוזיציה נטו במגזר (פיליוני ש"ח)									
השינוי המרבי במודד המזהירים לצרכן ² (אחוזים)									
הערך הנתון לסיכון ³ Value at Risk (פיליוני ש"ח)									
המגזר הצמוד ⁴									
ההפד שבו הנכסים להחתיכות (פיליוני ש"ח)									
השפעת העסקאות העתידיות האופציות (פיליוני ש"ח)									
ההון הפנוני המשוך למגזר הצמוד ¹ (פיליוני ש"ח)									
הפוזיציה נטו במגזר (פיליוני ש"ח)									
המגזר הצמוד ⁵									
ההפד שבו הנכסים להחתיכות (פיליוני ש"ח)									
השפעת העסקאות העתידיות האופציות (פיליוני ש"ח)									
הפוזיציה נטו במגזר ⁶ (פיליוני ש"ח)									
השינוי המרבי בשער החליפין ⁷ (אחוזים)									
הערך הנתון לסיכון ³ Value at Risk (פיליוני ש"ח)									

לוח נ'א-11 (המשך)

החשיפה לשינויים במדד המחירים לצרכן ובשער החליפין, המש הקוצצות הבנקאות הגדולות, דצמבר 2004 עד דצמבר 2005

הכילגאומי	הפחות-שפחות		דיסקונט		לאומי			הפועלים	
	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2004
סך הוון הפיגנסים ⁸ (מיליוני ש"ח)	2,695	2,418	3,192	2,644	2,351	2,601	9,930	9,428	11,050
סך הערך הנתון לסיכון בסיס הצמוד ⁹	16.1	0.6	0.1	2.3	19.0	21.0	9.4	10.4	7.6
באחוזים מהוון הפיגנסי	0.597	0.025	0.002	0.088	0.807	0.808	0.095	0.110	0.069
באחוזים מהוון העצמי	0.343	0.015	0.002	0.059	0.264	0.307	0.058	0.068	0.045

(1) הוון הפיגנסי שוין למגור השקלי הצמוד ולמגור השקלי הלא-צמוד, באופן שבממוצע את סך הפודיציה במגור הלא-צמוד.

(2) השינוי המרבי במדד המחירים לצרכן נגזר מהתפלגות השינויים החודשיים במדד זה בהמש השנים האחרונות, כאשר ההסתברות שיתרחש שינוי קטנה מ-1%.

(3) השינוי שחול במצבו של הבנק כמוצאה משינוי מרבי במדד המחירים לצרכן או בשערי החליפין המוחשבים על פי מודל ה-VaR.

(4) כולל את מגור המרייה.

(5) כולל את המגור הצמוד למטבע חוץ.

(6) כאשר הסיכון חיובי, ירידה לא צפויה של שער החליפין תנוכילי תשוק את ההון, ועלייה לא צפויה תגדיל אותו. כשהסימן שלילי המגמות תרוינה הפוכות.

(7) השינוי המרבי בשער החליפין תנוכילי של השקל כנגד הדולר נגזר מהתפלגות השינויים החודשיים במדד זה בהמש השנים האחרונות, כאשר ההסתברות שיתרחש שינוי הגדול ממנו קטנה מ-1%.

(8) המפרש בין הנכסים להתחייבויות בתוספת השפעה של עסקאות עתידיות.

(9) סך הערך הנתון לסיכון הבסיס המתקבל על ידי חיבור פשוט של הערכים הנתונים לסיכון במגור הלא-צמוד ובמגור מטבע החוץ, בהנחה שיתרחש השינוי הגדוע ביותר, מבחינת הבנק, בשני המגורים.

המקרה: רוחות כסיים לצבור, נתוני חלשה המוכות לסטטיסטיקה ועיבורי יחידת המחוקר בפקוח על הבנקים.

לוח נ"א-12
ההשקפה לשינויים בשיעורי הריבית, המש הקביעות הבנקאית הגדולות, עד 2004

	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004
המגזר הלא-צמוד										
הפריציה נטו במגזר ¹ (מיליוני ש"ח)	1,685	849	763	-677	965	157	8,321	6,408	1,426	-1,604
מח"ם הנכסים (שנים)	0.69	0.34	0.42	0.32	0.75	0.60	0.48	0.52	0.46	0.59
מח"ם ההתחייבויות (שנים)	0.16	0.22	0.32	0.17	0.25	0.29	0.32	0.30	0.33	0.38
מח"ם החזן הכלכלי ² (אחוזים)	11.49	4.79	4.76	7.08	26.56	95.59	2.14	3.43	9.70	10.88
מח"ם החזן המותקן ³ (אחוזים)	10.89	4.55	4.51	6.73	25.17	90.83	2.03	3.26	9.20	10.34
פער המח"ם ⁴ (Dgap) (שנים)	0.54	0.12	0.10	0.15	0.50	0.31	0.19	0.24	0.14	0.20
השינוי המרבי בריבית ⁵ נקודת האחר	1.61	1.61	1.61	1.61	1.61	1.61	1.61	1.61	1.61	1.61
הערך הנחתן לסיכון ⁶ (Value at Risk)	296	62	56	73	392	230	272	337	211	267
המגזר הצמוד ⁷										
הפריציה נטו במגזר ¹ (מיליוני ש"ח)	1,006	2,096	2,996	3,724	2,847	3,794	3,235	4,587	10,944	13,073
מח"ם הנכסים (שנים)	4.27	3.85	3.99	3.90	4.61	4.14	4.42	4.29	3.90	3.85
מח"ם ההתחייבויות (שנים)	3.40	2.95	4.02	3.69	3.92	3.80	3.99	3.65	5.46	3.92
מח"ם החזן הכלכלי ² (אחוזים)	16.19	9.54	3.66	5.81	9.51	5.98	11.90	11.77	-3.82	3.59
מח"ם החזן המותקן ³ (אחוזים)	15.62	9.19	3.53	5.59	9.17	5.76	11.47	11.34	-3.69	3.46
פער המח"ם ⁴ (Dgap) (שנים)	1.10	1.30	0.29	0.57	1.18	0.93	0.65	0.93	-0.65	0.76
השינוי המרבי בריבית ⁵ נקודת אחר	0.95	0.95	0.95	0.95	0.95	0.95	0.95	0.95	-0.83	0.95
הערך הנחתן לסיכון ⁶ (Value at Risk)	149	183	100	197	247	207	352	493	336	429
מגזר מטבע החוץ ⁸										
הפריציה נטו במגזר ¹ (מיליוני ש"ח)	-315	-119	-140	-58	108	-120	571	1,087	1,472	3,307
מח"ם הנכסים (שנים)	0.27	0.25	0.41	0.46	1.21	1.41	0.55	0.62	0.88	1.08

לוח ג'-א-12 (המשך)

החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית, חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות, 2004 עד 2005

	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004
מח'ים התחייבויות (שנים)	0.31	0.30	0.36	0.36	0.76	1.01	0.47	0.56	0.86	0.76
מח'ים החזן הכלכלי ² (אחוזים)	-3.43	-10.90	8.60	34.38	325.14	233.70	18.73	6.52	2.51	13.21
מח'ים החזן הממוצע ³ (אחוזים)	-3.28	-10.53	8.22	33.23	310.80	225.85	17.90	6.30	2.40	12.76
פערי המח'ים ⁴ (Dgap) (שנים)	-0.04	-0.06	0.05	0.09	0.45	0.39	0.08	0.06	0.03	0.35
השינוי המרבי בריבית ⁵ (נקודות האחד)	-0.91	-0.91	0.26	0.32	0.26	0.32	0.26	0.32	0.26	0.32
הערך הנתון לסיכון ⁶ (Value at Risk)	9	11	3	6	88	87	27	22	9	136
סך החזן הפיננסי ⁹	2,377	2,826	3,619	2,989	3,920	3,831	12,127	12,082	13,842	14,776
סך הערך הנתון לסיכון ריביתי ¹⁰	454	256	159	277	727	525	650	832	557	832
באחוזים מהחזן הפיננסי	19.11	9.07	4.39	9.27	18.54	13.70	5.36	7.05	4.02	5.63
באחוזים מהחזן העצמי	10.62	6.56	3.39	6.69	10.12	7.68	4.01	5.58	3.31	5.11

(1) ההפרש בין הערך הנוכחי של הנכסים ובין הערך הנוכחי של ההשפעה כולל ההשפעות עתידיות והאופציות של עסקאות עתידיות וריבית בריבית הישק בהתאם לזכרון העתיד של שיעורי הריבית הרלוונטיים לכל מגזר: התשואה-לפרדיון על המק"ם מתקבל על ידי חיזון של תחזויים העתידיים (קדן וריבית) בריבית הישק בהתאם לזכרון העתיד של שיעורי הריבית הרלוונטיים לכל מגזר: התשואה-לפרדיון על המק"ם במגזר הלא-צמוד, התשואה-לפרדיון על איגרות חוב במגזר הצמוד וריבית הליבור במגזר מטבע החוץ.

(2) כאשר הסיווג חיוני, עלייה בלתי צפויה של שיעור הריבית תשחק את החזן הכלכלי וירידה תשביח אותו. כשחסימן שלילי ההשפעה תהיה הפוכה.

(3) המח'ים המתוקנן של החזן (modified duration) שווה למח'ים החזן חלקי (1 ועוד שיעור הריבית, r). ניתן להתייחס למח'ים החזן המתוקנן גם כאל שיעור החשיפה של הפורציה עבור שינוי של נקודות האחד בשיעור הריבית.

(4) פערי המח'ים (Dgap) מביא את רגישות החזן הכלכלי של הבנק לשינויים בשיעורי ריבית במונחי זמן, ולכן מאפשר להעריך את מח'ים הנכסים/ההתחייבויות שיש לרכוש/למכור כדי לחסן את החזן הכלכלי של הבנק מפני סיכונים ריביתיים. מוד פער המח'ים מושווה כדלקמן: $Dgap = DA - DL \cdot \frac{1}{A}$ כאשר: DA - מח'ים הנכסים, DL - מח'ים ההתחייבויות; A - הערך הנוכחי של הנכסים; L - הערך הנוכחי של ההתחייבויות.

(5) השינוי המרבי בתשואה-לפרדיון על מק"ם לחודש במגזר הלא-צמוד, על אגרות חוב צמודות ל-5 שנים במגזר הצמוד ועל הליבור ל-3 חודשים במגזר המשיח.

(6) השינוי המרבי בגורם מתחלפות השינויים החודשיים בתשואת השנים האחרונות, כאשר ההסתברות שיתרחש שינוי הגדול ממנו קטנה מ-1%.

(7) כולל מגזר הברייה.

(8) כולל המגזר הצמוד למטבע חוץ.

(9) ההפרש שבין הערך הנוכחי של הנכסים הפיננסיים לבין הערך הנוכחי של ההתחייבויות הפיננסיות בתוספת השפעה של העסקאות העתידיות.

(10) סך כל הערך הנתון לסיכון הריבית המתקבל על ידי חיבור פשוט של הערכים המותאמים לסיכון בשלושת המגזרים, בהתאמה החזקה כי יחול השינוי הגדול ביותר, מזהירות מצד הבנק, בכל המגזרים (מותרים מלא - שלילי או חיובי - בין חסינים).

מקור: דוחות כספיים לצמוד ועבורי יחדית ומתחסי בפיקוח על הנכסים.

לוח נ/א-13

הדירוג של המלווה הבנקים המסחריים הגדולים על ידי חברות דירוג היצרניות, קילי 2006

מעלות		Standard & Poor's				Moody's				Fitch-IBCA				
כתבי ההתחייבות גורמים	כללי	short term	long term	financial strength	short term	long term	individual	support	short term	long term				
AAA	+AA	A-2	-A	C	P-1	A2	C	2	F2	+BBB	בנק הפועלים			
(05/06)	(02/2003)	(09/97)	(03/06)	(09/00)	(09/00)	(09/00)	(09/01)	(10/95)	(04/03)	(04/03)	תאריך מתן הדירוג			
+AA			+BBB	+D	P-2	A3	B/C		F1	-A	הדירוג הקודם			
AAA	+AA	A-2	-A	C	P-1	A2	C	2	F2	+BBB	בנק לאומי			
(05/06)	(02/2003)	(02/99)	(03/06)	(09/00)	(09/00)	(09/00)	(09/01)	(02/97)	(04/03)	(04/03)	תאריך מתן הדירוג			
+AA			+BBB	+D	P-2	A3	B/C		F1	-A	הדירוג הקודם			
-AA	-AA		Bbpi	+D	P-1	A2		הבנק אינו מדרוג על ידי החברה					בנק דיסקונט	
(09/03)	(07/2003)		(09/02)	(01/02)	(09/00)	(09/00)		הבנק אינו מדרוג על ידי החברה						
			BBBpi	-C	P-2	A3		הדירוג הקודם						
+AA	+AA		BBBpi	-C	P-1	A2		הדירוג הקודם						
(10/03)	(07/2003)		(04/97)	(10/01)	(09/00)	(09/00)		הבנק אינו מדרוג על ידי החברה					בנק המזרחי-טכחות	
				+D	P-2	A3		הדירוג הקודם						
AA	AA		BBBpi	-C	P-1	A2	D	2	F3	BBB	הדירוג הקודם			
(02/03)	(02/2003)		(04/1997)	(12/02)	(09/00)	(09/00)	(12/02)	(12/03)	(12/02)	(12/02)	תאריך מתן הדירוג			
+AA				C	P-2	A3	C/D	3	F2	+BBB	הדירוג הקודם			
מדינת ישראל														
		A-1	+A		P-1	A2				A	הדירוג הקודם			
		(12/02)	(12/02)		(08/00)	(08/00)				(12/95)	תאריך מתן הדירוג			
		A-1+	-AA		P-2	A3				+A	הדירוג הקודם			
		A-1	-A		P-1	Aa1			F1	-A	הדירוג הקודם			
		(12/97)	(12/97)		(08/00)	(06/06)			(12/95)	(02/05)	תאריך מתן הדירוג			
					P-2	A2			F1		הדירוג הקודם			

(1) כשמועות של סיכויי הדירוג מופעים בלוח נ-14.

המקור: אתרי האינטרנט: S&P, Moody's, bankscope ו-Fitch-IBCA – החברה הישראלית לדירוג ניירות ערך בע"מ. <http://www.maalot.co.il>.

לוח נ"א-14

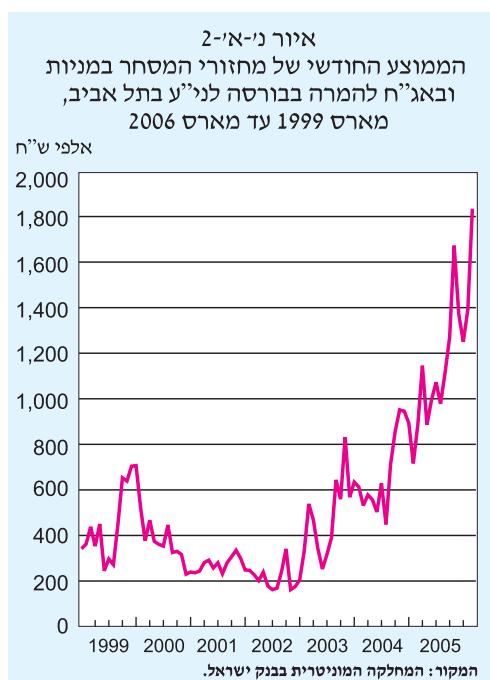
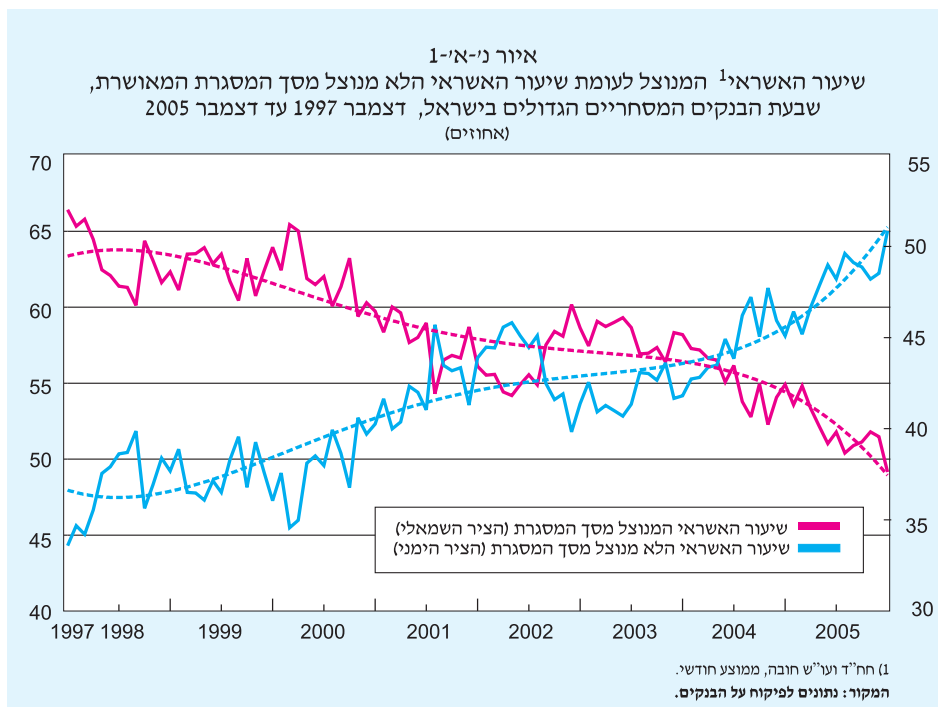
משמעותם של סימני הדירוג

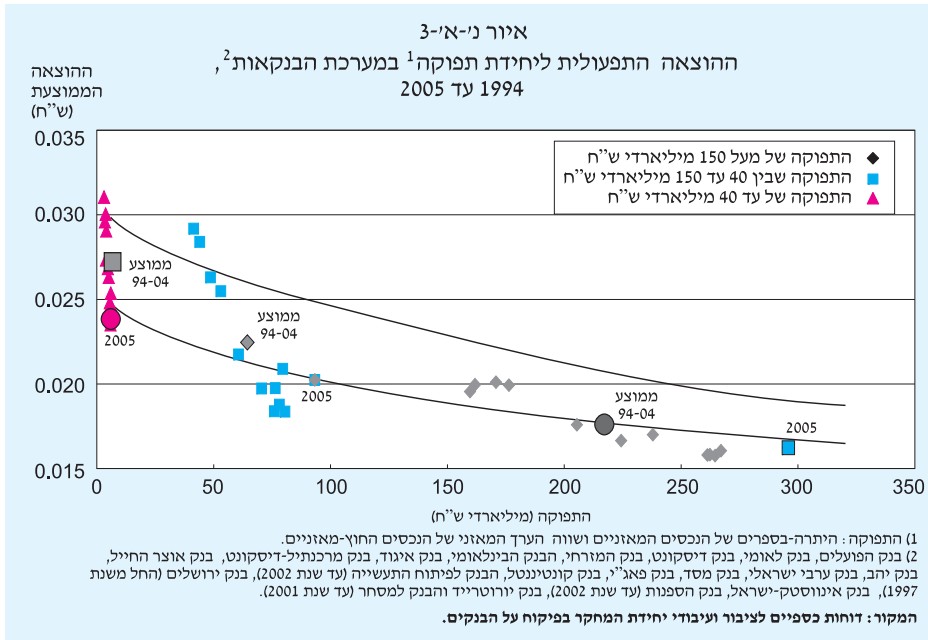
א. סלולות הדירוג לטווח ארוך												
הדירוג הגבוה ביותר												הדירוג הנמוך ביותר
D	DD	DDD	C	CC	CCC	B	BB	BBB	A	AA	AAA	Fitch-IBCA (Long-term ratings)
			C	Ca	Caa	B	Ba	Baa	A	Aa	Aaa	Moody's (Long-term ratings)
			D	C	CC	B	BB	BBB	A	AA	AAA	Standard&Poor's (Long-term ratings)
הדירוג לטווח ארוך (בעל לשונה), המתבסס בעיקר על סיכונים עסקיים ופיננסיים של הגורם הפיננסי, מדרג את יכולתו להחזיר חוב בטווח הארוך. הסיכונים (+) ו(-) ב-Fitch ו-B-S&P, והמספרים 1,2,3 ב-Moody's, מציינים את הדירוג הפנימי בכל קטגוריה.												
הדירוג הגבוה ביותר												הדירוג הנמוך ביותר
			D	C	F3	B	F2	F1				Fitch-IBCA (Short-term ratings)
				Not-prime	P-3		P-2	P-1				Moody's (Short-term ratings)
			D	C	A-3	B	A-2	A-1				Standard&Poor's (Short-term ratings)
הדירוג לטווח קצר (עד שנה), המתבסס בעיקר על מצב הנוזלות הפיננסית, מדרג את יכולתו של הגורם הפיננסי להחזיר חוב בטווח הקצר.												
הדירוג הגבוה ביותר												הדירוג הנמוך ביותר
			E	D	C	B	A					Fitch-IBCA (Individuals ratings)
ג. סלולות דירוג האזנות הפיננסית												
הדירוג האינדיבידואלי מבטא את הערכת חברת הדירוג באשר למידת יכולתו של בנק לעמוד בזכות עצמו ללא קבלת סיוע חיצוני, לנשל מהרשויות השלטוניות או מבעלי.												
הסיכונים A/B, B/C, C/D, D/E מציינים את הדירוג הפנימי בכל קטגוריה.												
הדירוג ההוסן הפיננסי של הבנק מדרג את מידת הסבירות שהבנק יודקק לסייע מגורמים שלישיים, כגון בעלי, בנקים אחרים הפועלים כענף, או מוסדות רשמיים.												
הסיכונים (+) ו(-) מציינים את הדירוג הפנימי בכל קטגוריה.												
הדירוג הגבוה ביותר												הדירוג הנמוך ביותר
			T	5	4	3	2	1				Fitch-IBCA (Support ratings)
דירוג הסייע מדרג את הסייע שהבנקים השונים עשויים לקבל, על פי סבירות קבלתו ועל פי סיכו של הגורם המסייע.												
המקרה: אחרי האינטרנט של S&P, Moody's ו-Fitch-IBCA.												

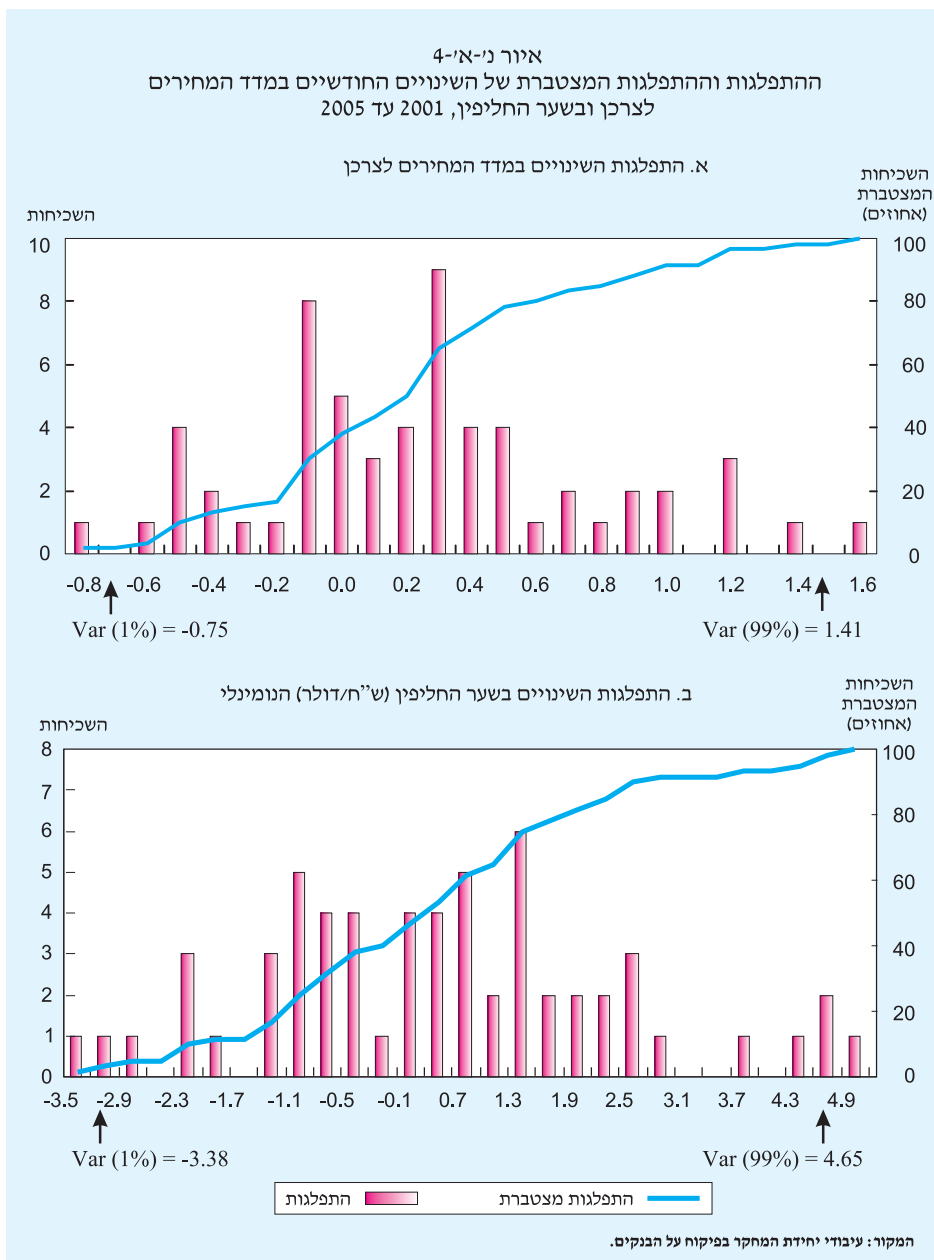
לוח נ"א-15
התפלגות האשראי ליציבור, סה"כ במערכת הבנקאות המסחרית¹ עד 2003

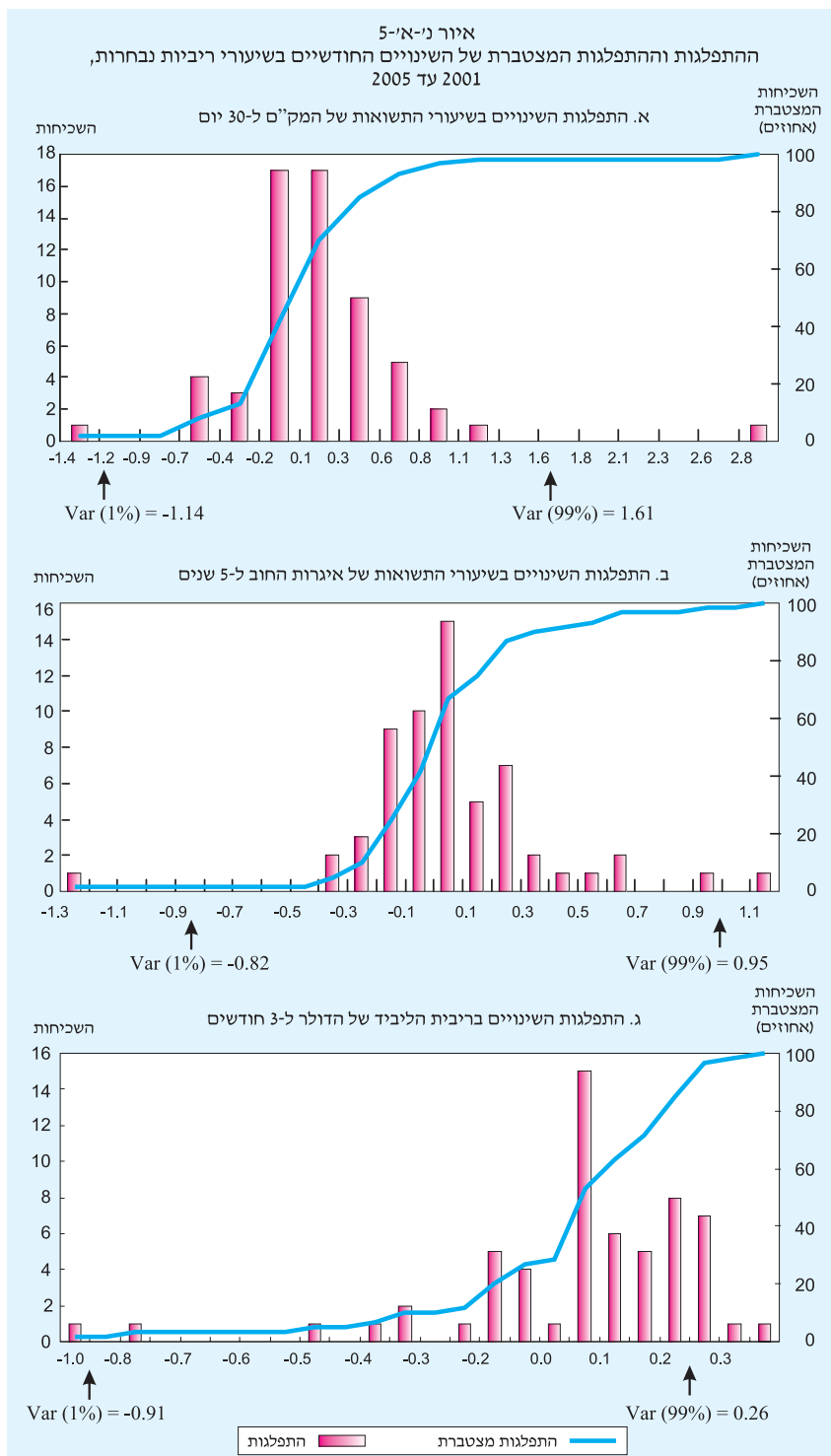
השנוי של התרת הממוצעות	היתרות הממוצעות				היתרות לסוף השנה					
	השנוי של התרת הממוצעות	במחירים שוטפים		במחירי 12/2003	השנוי לעומת סוף השנה הקודמת		במחירים שוטפים		במחירי 12/2003	
		2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005		
(אחוזים)				(מיליארד ש"ח)						
-1.5	7.2	459,966	467,200	435,654	1.9	-9.6	471,838	463,206	472,276	סך כל האשראי לציבור סך כל האשראי במט"ז ²
4.4	10.4	330,019	316,257	286,518	7.6	-7.7	345,734	321,340	317,901	
9.9	7.7	196,231	178,483	165,661	10.3	6.7	208,883	189,348	174,580	במט"ז לא צמוד אשראי במט"ז ומשכונות יתר ³ אשראי לז"ק אחר ³ אשראי פדיום
-5.2	-2.1	41,923	44,227	45,177	-7.9	-7.6	39,935	43,344	46,922	
28.1	18.6	110,497	86,231	72,701	30.2	18.9	123,756	98,062	79,929	
-8.8	2.6	43,811	48,025	46,807	-5.7	0.4	45,193	47,942	47,730	
-2.9	14.0	133,788	137,774	120,857	3.7	-25.3	136,851	131,992	143,321	במט"ז צמוד למדד
-13.9	1.2	129,946	150,943	149,136	-11.1	-13.5	126,104	141,866	154,375	סך כל האשראי במט"ח
-13.4	2.8	114,249	131,875	128,240	-11.7	-13.7	110,423	125,006	135,149	סך האשראי במט"ח לרושבי ישראל
-4.1	252.7	8,116	8,464	2,400	-19.1	-33.9	7,322	9,052	7,388	נכות: צמוד למט"ח
-17.7	-1.6	15,698	19,068	19,370	-7.0	-12.3	15,681	16,859	19,226	סך האשראי במט"ח לרושבי חוץ

(1) כולל את נתוני כל הבנקים המסחריים על בסיס בנק, לא כולל הבורסה בנות.
 (2) מאחר שחול מהשנים 2004, 2005 נתוני האשראי כוללים את יתרות תיקי האשראי של פעילויות הבנקים למשכנתאות שמוגו נשכון (במזרח) בותאמה, סווגו הנתונים מחדש ומספרי ההשוואה לשנים 2002, 2003 ו-2004 הותאמו בהתאם.
 (3) כולל אשראי באחריות הבנק בלבד ואינו כולל את האשראי לתאגידים בנקאיים מיוחדים.
 המקור: דיווחים לפיקוח על הבנקים

פרק א': מערכת הבנקאות הישראלית – הפעילות, התוצאות העסקיות והסיכונים

